

Új, európai úton a diplomához

A magyar felsőoktatás modernizációja

Oktatási
Minisztérium

Szerkesztette:

Az Oktatási Minisztérium Felsőoktatási Helyettes Államtitkársága

Bakos Károly
Beke Andrea
Bocz Zsuzsanna
Csákvári Éva
Csekei László
Fazekas Eszter
Gönczi Éva
Mang Béla
Matiscsák Attila
Rádli Katalin
Réffy József
Palásti-Kovács Béla
Veres Pál

Készült: Budapesten, 2005 októberében

Oktatási Minisztérium

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	4
1. A tudás nem ismer határokat – A Bolognai Folyamat	5
1.1. A Bolognai Folyamat és Európa	5
1.2. A Bolognai Folyamat céljai és alapelvei.....	6
1.3. Miért jó nekünk a Bolognai Folyamat?.....	7
1.4. Magyarország és a Bolognai Folyamat	7
2. A magyar felsőoktatás átalakulása	7
2.1. A felsőoktatás régi képzési szerkezete	7
2.2. Az új, többciklusú képzés.....	8
2.3. Mit tud egy végzős az új rendszerben?	10
2.3.1. A többciklusú képzésben az alapképzésben szerezhető végzettségi szint jellemzői ..	10
2.3.2. A többciklusú képzésben a mesterképzésben szerezhető végzettségi szint jellemzői	10
2.4. A többciklusú képzési rendszer előnyei	11
2.5. Az új végzettségek és a munkaerőpiac.....	11
2.6. Tehetség gondozás a felsőfokú képzés ciklusában	12
2.7. Kreditrendszer a magyar felsőoktatásban	12
2.8. Mi az oklevélmelléklet?	13
3. Milyen képzéseket kínál a megújuló felsőoktatás?	14
3.1. Az új képzési területek	14
3.2. Az új képzési kínálat	17
3.3. Itthon hol lehet az Európai Unióval kapcsolatos tanulmányokat folytatni?.....	43
3.4. Mi lesz a felvételi tájékoztatóban?	44
4. Térítések és juttatások a felsőoktatásban	44
4.1. Hallgatói juttatások	45
4.1.1. Ösztöndíjak.....	45
4.1.2. Szociális támogatás	46
4.1.3. Tankönyv- és jegyzettámogatás	46
4.1.4. Tanszertámogatás	46
4.1.5. Hallgatói munkadíj	47
4.1.6. A hallgatói juttatási rendszer további elemei	47
4.2. A hallgatók által fizetendő díjak	47
4.2.1. Kollégiumi díj	47
4.2.2. Egyéb díjak.....	47
5. Támogatási lehetőségek	48
5.1. Az Oktatásért Közalapítvány	48
5.1.1. Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszer.....	48
5.1.2. Esélyt a Tanulásra Közalapítvány pályázatai	48
5.2. Hallgatói hitelrendszer, diákhitel	49
5.3. A Magyar Ösztöndíj Bizottság (MÖB)	49
5.4. Hallgatóként Európában.....	50
6. Hasznos linkek	51
7. Mellékletek.....	52
1. sz. Melléklet: A magyar nyelvű oklevélmelléklet szerkezete	52
2. sz. Melléklet: A ciklusokra bontott, osztott képzés és az egységes osztatlan képzés tervezett mesterképzési szakjai	53

Bevezető

Az ezredfordulóra a kontinentális Európa felsőoktatása komoly hátrányba került a nemzetközi versenyben. A tét nem csekély: Európa tudományos, kulturális és gazdasági jövője múlik azon, hogy a folyamatosan megújuló és bővülő tudás megszerzésének és átadásának versenyében képesek vagyunk-e alkalmazkodni a kor követelményeihez.

Ezt felismerve Európa kormányai a minél gyorsabb változás mellett döntöttek: 1999-ben 29 ország (köztük hazánk) képviselői írták alá az ún. Bolognai Nyilatkozatot. Az ebből kinőtt Bolognai Folyamatban részt vevő 45, immár nem kizárólag, de zömében európai ország vállalta, hogy oktatási rendszerét még sikeresebbé, összehangoltabbá és versenyképesebbé teszi. Hozzáigazítja a felsőoktatási rendszerét ahhoz a többlépcsős angolszász oktatási modellhez, amelyet a világ legjobb egyetemeinek többsége követ.

Az elmúlt évtizedekben alapjaiban változott meg Magyarország: megvalósult a rendszerváltás, tagjai lettünk az Európai Uniónak és a NATO-nak, versenyképes, fejlődő, jól teljesítő gazdaságot hoztunk létre. Most egy újabb nagy lépés előtt állunk: az eddigieknél hatékonyabban kapcsoljuk be a magyar felsőoktatást Európa felsőoktatási rendszerébe. Ez azt jelenti, hogy egyetemeink átjárhatóvá válnak európai társaikkal. Nagyobb autonómiával, nagyobb gazdálkodási szabadsággal rendelkeznek majd, és ami talán a legfontosabb, hallgatóink ugyanolyan tudással és lehetőségekkel kerülnek ki az egyetemekről, mint német, angol, holland vagy francia társaik. Azt is jelenti, hogy a magyar diploma annyit ér majd, mint más országok diplomái, hogy az itthon végzett diákok tudása, keresete versenyképes lesz európai társaikéval.

Végső soron erről a lehetőségről szól a Bolognai Folyamat is. Arról a fejlődésről, modernizációról és változásról, amelynek segítségével a világ újra odafigyel felsőoktatási intézményeinkre, amelynek segítségével tanáraink és diákjaink könnyebben felmutathatják a világnak teljesítményüket, munkájukat. Amelynek eredményeképpen a világ újra rácsodálkozhat a magyar tehetségre, a magyar tudásra.

Magyar Bálint
oktatási miniszter

1. A tudás nem ismer határokat – A Bolognai Folyamat

1.1. A Bolognai Folyamat és Európa

Gyorsan változó világunk és a globalizáció a magyar felsőoktatást is komoly kihívások elé állította. Az oktatás iránt megnövekedett a társadalmi igény, megváltoztak a gazdaság, a munkaadók elvárásai is: a tudás a **versenyképesség** alapjává vált. Ezekre válaszul Európa számos országában reformfolyamatok indultak meg a '90-es években. E reformtörekvéseknek szabott közös irányt 1999-ben a **Bolognai Nyilatkozat**, melyet 29 ország (köztük hazánk) képviselője írt alá.

A nyilatkozat célul tűzte ki, hogy aláírói 2010-re egy egységes Európai Felsőoktatási Térséget hozzanak létre, és összehangolják, összehasonlíthatóvá teszik felsőoktatási rendszereiket.

A Bolognai Nyilatkozat nem nemzetközi jogi szerződés, hanem az aláírók önkéntes politikai kötelezettségvállalása. A Bolognai Folyamatban jelenleg 45 ország vesz részt, köztük mind a 25 EU-tagállam megtalálható. Bár a nemzeti oktatáspolitikákra az Európai Uniónak nincs közvetlen befolyása, az Európai Bizottság mégis egyre aktívabban vesz részt a folyamatban, mert az hozzájárul a versenyképes, tudásalapú európai gazdaság kialakításához és a munkaerő szabad mozgásának biztosításához.¹ Az Európai Unió oktatáspolitikája tehát bátorítja és ösztönzi a nemzeti képzési rendszerek közeledését, mert ez biztosítja, hogy a közösségi állampolgárok bármelyik tagállamban akadálytalanul továbbtanulhassanak, illetve munkavállalóként, vállalkozóként kamatoztathassák megszerzett ismereteiket, szakképzettségüket. A Bolognai Folyamat Európában, és ezen belül Magyarországon is az elmúlt időszak legnagyobb ívű felsőoktatási modernizációs folyamatát indította el.

Egy kis Bologna-történelem

1998. május 25., Párizs – A párizsi egyetem megalapításának 800 éves évfordulója alkalmából Franciaország, az Egyesült Királyság, Olaszország és Németország oktatási miniszterei aláírják a Sorbonne-i Nyilatkozatot. A nyilatkozat a hallgatói és oktatói mobilitás megteremtésének, valamint a végzettségek összehasonlíthatóságának és kölcsönös elismerésének szükségességét hangsúlyozza. Ezzel elindult a mindmáig tartó európai felsőoktatási harmonizációs folyamat.

1999. június 19., Bologna – Miután a Sorbonne-i Nyilatkozat Európában pozitív fogadtatásra talált, immár 29 európai ország írja alá a Bolognai Nyilatkozatot, melynek fő célkitűzése, hogy 2010-re létrejöjjön az egységes Európai Felsőoktatási Térség. A miniszterek arról is döntenek, hogy kétévenkénti találkozókon figyelemmel kísérik a kitűzött célok megvalósulását.

2001. május 19., Prága – Az első miniszteri találkozón immár 33 ország képviselője írja alá a Prágai Nyilatkozatot.

2003. szeptember 18-19., Berlin – A második miniszteri találkozón már 40-re bővül a résztvevők száma.

2005. május 19-20., Bergen – A harmadik miniszteri találkozón már 45 ország képviselője vesz részt.

2007, London – újabb miniszteri találkozó

¹ 2000 márciusában az Európai Tanács lisszaboni ülésén azt a fő stratégiai célt tűzte ki, hogy az Uniónak 2010-re „a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdaságává kell válnia, mely képes tartós gazdasági növekedésre, a munkahelyek minőségi és mennyiségi javítására és a nagyobb társadalmi kohézió megteremtésére”. A célkitűzések megvalósítása érdekében elfogadták az „Oktatás és képzés 2010” című munkaprogramot, melyben a 2010-re megvalósítandó célok között kiemelten szerepel az európai oktatási, képzési rendszerek, valamint a szakképesítések, végzettségek minél teljesebb összehasonlíthatóságának és egybevetettségének, vagyis az ún. egységes európai oktatási térség megteremtésének célja.

1.2. A Bolognai Folyamat céljai és alapelvei

Az 1999-ben kitűzött célok a következők:

- könnyen érthető és összehasonlítható képzési rendszer kialakítása (pl. az oklevélmelléklet bevezetése által²),
- két fő, egymásra épülő képzési szakaszon (ún. cikluson) alapuló képzési rendszer bevezetése, amelyben már az első ciklusban (alapképzés) szerzett fokozat szakképzettséget nyújt a munkaerőpiacon történő elhelyezkedéshez, továbbá szükséges feltétele a második képzési ciklusba (mesterképzésbe) történő belépésnek,
- egységes kreditátviteli rendszer³ kialakítása,
- a széleskörű oktatói, kutatói, hallgatói mobilitás elősegítése,
- együttműködés kialakítása az európai felsőoktatási minőségbiztosításban,
- a felsőoktatás európai dimenziójának támogatása, az Európai Unióval, Európával kapcsolatos ismeretanyagok megjelenítése az oktatásban⁴.

1. kép A bergeni miniszteri konferencia résztvevői (2005. május 19-20.)⁵

A prágai miniszteri találkozó megerősítette a bolognai célokat, s három ponttal ki is bővítette azokat:

- az egész életen át tartó tanulás támogatása;
- a hallgatói részvétel növelése az Európai Felsőoktatási Térség kialakításában,
- az Európai Felsőoktatási Térség vonzerejének növelése.

A berlini csúcspont a fentiekben említett célokat kibővítette, a hallgatókat érintő legfontosabb változás volt, hogy bevonták a doktori képzést a Bolognai Folyamatba, s 2005-ig konkrét feladatként fogalmazták meg az oklevélmelléklet rendszerének bevezetését.

A Bolognai Folyamat résztvevőinek bergeni csúcstalálkozóján a küldöttek (lásd *1. kép*) további fontos feladatként tűzték ki a szorosabb együttműködést a következő területeken:

² Az oklevélmellékletéről a 2.8. pontban részletesebben is szólunk.

³ A kreditrendszeréről a 2.7. pontban részletesebben is szólunk.

⁴ A 3.3. pontban részletes információk találhatóak arról, hogy itthon hol lehet az Európai Unióval kapcsolatos tanulmányokat folytatni.

⁵ Forrás: www.bologna-bergen2005.no

- nemzeti képesítési keretek megalkotása (amely közös jellemzők szerint írja le az adott államban megszerezhető végzettségekhez kapcsolódó ismereteket, kompetenciákat),
- közös képzések támogatása, közös oklevelek kiadása és elismerése,
- a felsőoktatási képzési, ismeretszerzési lehetőségek rugalmasabbá tétele, a korábban (akár iskolán kívül) szerzett ismeretek, képességek elismerésének, beszámítási módjának megteremtése.

1.3. Miért jó nekünk a Bolognai Folyamat?

A Bolognai Folyamat legfontosabb eleme a már említett egységes Európai Felsőoktatási Térség, amelyben többciklusú képzési rendszerben (alap-, mester és doktori képzés) a végzettségek Európa-szerte könnyebben összehasonlíthatóak és ezáltal könnyebben elismerhetőek lesznek. Ebben a rendszerben a hallgatók, oktatók és kutatók sokkal könnyebben utazhatnak és építhetnek nemzetközi kapcsolatokat, vagyis ez a rendszer biztosítja, hogy a közösségi állampolgárok bármelyik tagállamban akadálytalanul továbbtanulhassanak, illetve munkavállalóként, vállalkozóként kamatoztathassák megszerzett ismereteiket, szakképzettségüket. Az (európai) munkaerő-piacon való jobb elhelyezkedési lehetőségeken túl javul a képzés minősége, s az eddiginél sokkal szerteágazóbb képzési lehetőségek nyílnak a hallgatók előtt.

1.4. Magyarország és a Bolognai Folyamat

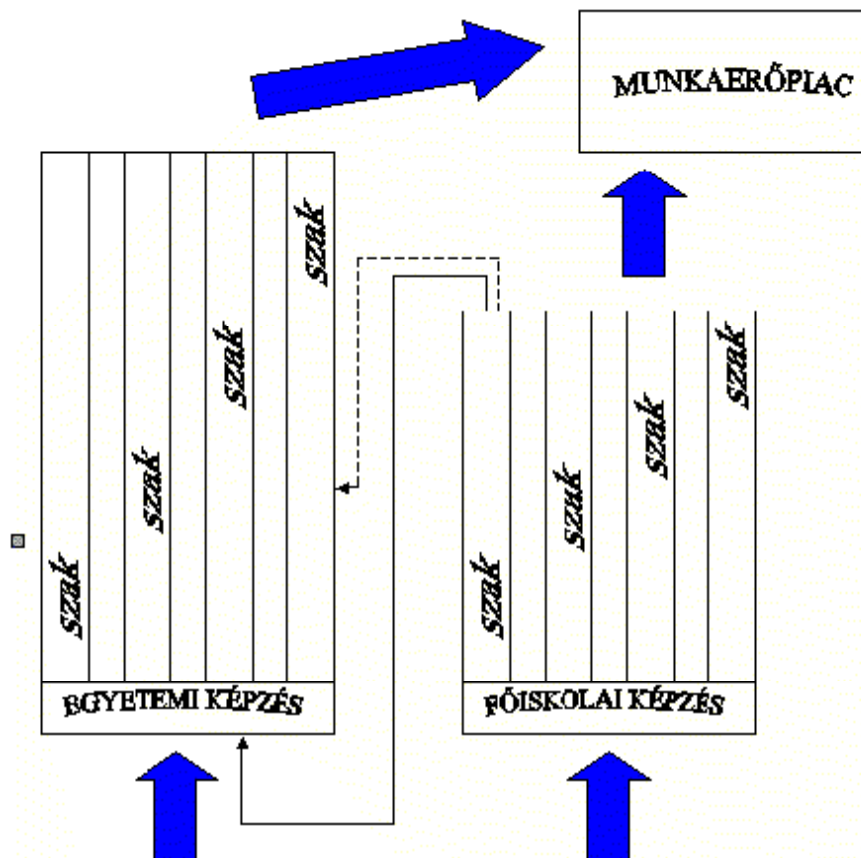
Magyarország is elkötelezte magát, hogy részt vesz az Európai Felsőoktatási Térség kialakításának feladataiban és annak részeként a többciklusú képzési rendszer bevezetésében. Az eltelt időszakban a Bolognai Folyamat megvalósítása terén a magyar felsőoktatás már eddig is számos eredményt ért el. A további átalakulás jogszabályi hátterét az új felsőoktatási törvény teremti meg.

2. A magyar felsőoktatás átalakulása

2.1. A felsőoktatás régi képzési szerkezete

A felsőoktatási reform fő eleme a többciklusú képzési rendszerre történő átállás. A magyar felsőoktatás a reformok előtt duális szerkezetű volt (*ld. 1. ábra*). Ezt egymástól független 3-4 éves gyakorlatorientált főiskolai, és a 4-6 éves, elméletorientált egyetemi képzések alkották, amelyekben 214 főiskolai és 199 egyetemi szintű végzettséget és szakképzettséget lehetett szerezni.

A duális rendszerben a képzések nem épültek egymásra, az egyetemi szintű tanulmányoknak nem volt előfeltétele a főiskolai szintű végzettség megszerzése. A főiskolai oklevéllel rendelkezők csak komoly nehézségek árán, kiegészítő tanulmányokkal, számos különböző vizsga letételével szerezhettek egyetemi végzettséget. E rendszerben tehát a diáknak már 17-18 évesen el kellett döntenie, mit és milyen formában kíván tanulni, sem a szakok, sem a képzési szintek között nem volt biztosítva az átjárás.

1. ábra A régi képzési szerkezet

2.2. Az új, többciklusú képzés

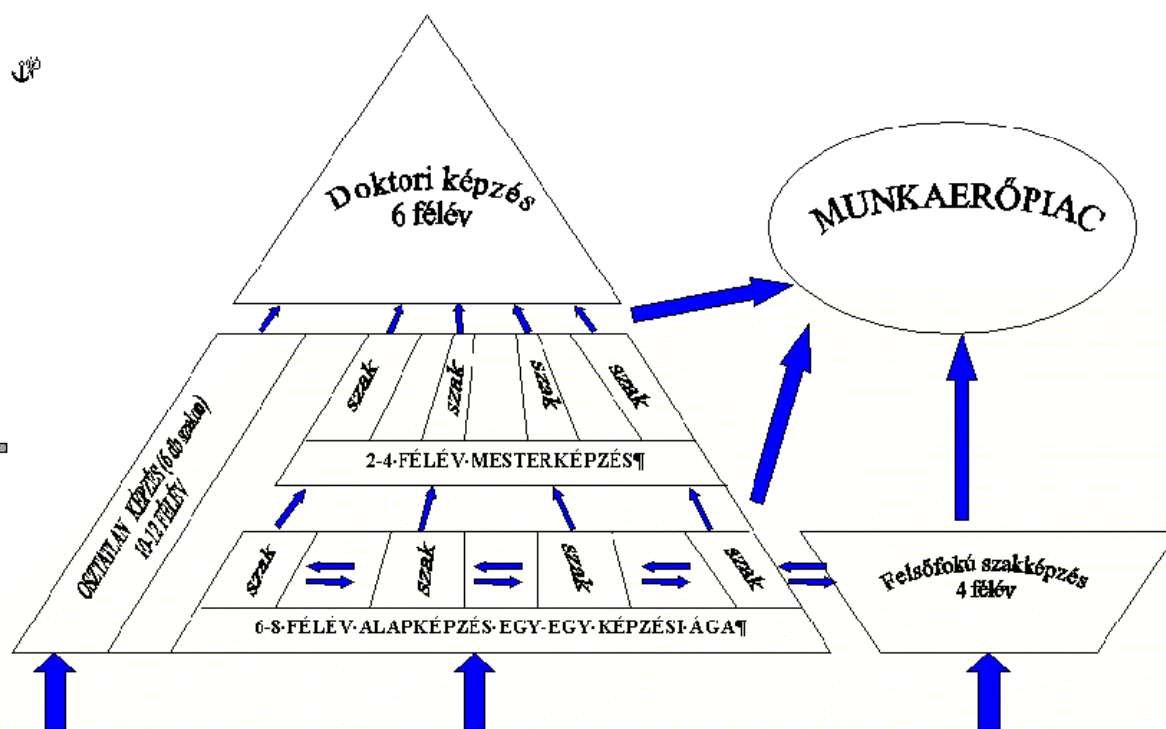
A három egymásra épülő képzési ciklusból álló képzési rendszer kevesebb bemenetet, és bent több átmeneti lehetőséget teremt (ld 2. ábra), ezzel több időt hagyva a saját képességek felismerésére, s kiküszöbölve a fent említett hátrányokat. Az első képzési szint az alapképzés, mely 6-8 féléves. Ez a felsőoktatás főbejárata. Az alapfokozatot nyújtó első ciklus a munkaerőpiacon hasznosítható szakmai ismereteket ad a végzés utáni elhelyezkedéshez, egyúttal megfelelő elméleti alapot is nyújt a tanulmányok mesterképzésben történő azonnali vagy későbbi, néhány éves munkavégzést követő folytatásához, a mesterfokozat megszerzéséhez. A mesterképzés 2-4 féléves (kivéve a tanárképzést, amely 5 féléves), s ennek szintén két kimenete van: a munkaerőpiacon, illetve a doktori képzés, amely a tudományos fokozat megszerzésére készít fel, és e képzési piramis csúcsát jelenti.

A mesterképzés szakstruktúrája (ld. 2. sz. Melléklet) nem fogja leképezni az alapképzést, itt több szak indul majd. A többciklusú rendszerben lehetőség lesz arra, hogy a diák mesterszinten más területen folytassa tanulmányait, mint ahol alapszakon befejezte. A mellékletben bemutatott tervezett mesterszakok mellett ugyan tartalmilag hasonló alapszakok szerepelnek, ez azonban nem jelenti automatikusan azt, hogy csak azokról az alapszakokról fogadnak majd hallgatókat az adott mesterszakon. Így például ebben az új, rugalmasabb rendszerben olyan párosítás is elképzelhető, hogy egy alapszakos oklevéllel rendelkező műszaki menedzser nemcsak műszaki, hanem mondjuk közgazdasági mesterszakon is szerezhethet mesterfokozatot. A mesterképzés felvételi követelményeit (így pl. azt, hogy mely alapszakról fogadnak diákokat) a felsőoktatási intézmények határozzák majd meg.

Hat szakon (orvos, állatorvos, gyógyszerész, fogorvos, jogász, építészmérnök) osztatlan képzésben vehetnek részt a jelentkezők, ezeken a szakokon alapképzésben nem szerezhető fokozat. Az osztatlan képzés a mesterfokozat megszerzésével zárul. A **művészeti képzés** szintén kivételes helyzetben van, de csak átmenetileg: e területen 2006-ban még a hagyományos főiskolai és egyetemi szakokon történik a beiskolázás, 2007-től azonban e terület is átáll a többciklusú rendszerre⁶.

Ugyan nem e rendszerhez illeszkedik, de a felsőoktatás részét képezi a felsőfokú szakképzés is. Ez felsőfokú végzettséget nem ad, viszont az e képzési formában megkezdett tanulmányok beszámíthatók az alapképzésbe, illetve az új képzési rendszer biztosítja az alapképzésből a felsőfokú szakképzés irányába történő kilépés lehetőségét is, pl. ha az alapképzés a hallgató képességeit meghaladja.

Az új többciklusú képzési szerkezet a tömegesedő oktatás kihívásaihoz igazodóan szélesebb alapozású, tehát kevésbé specializált. Alkalmazkodik a munkaerőpiac változó igényeihez, az egész életen át tartó tanuláshoz igazodóan általános ismeretek, készségek, képességek és a szakmai kompetenciák, valamint a munkába álláshoz szükséges szakmai gyakorlat megszerzése is biztosítható. A szakmai specializálódásra, elmélyülésre és új végzettségi szint megszerzésére a mesterszakokon, a tudományos ismeretek megszerzésére pedig a mesterszak elvégzése után, a doktori képzésben van lehetőség.

2. ábra Az új képzési szerkezet

⁶ A 3.2. pont alatti táblázatban nem szerepelnek a művészeti alapszakok, mivel azokon 2006-ban még nem indul meg a többciklusú képzés. A 2. sz. Mellékletben viszont – a teljesség kedvéért – valamennyi tervezett művészeti alap- és mesterszak szerepel.

2.3. Mit tud egy végzős az új rendszerben?

A következő leírás azon ismeretek, képességek, készségek együttesét tartalmazza, amelyekkel az új képzési rendszer egyes képzési szintjeit (ciklusait) elvégzők jellemzően rendelkezni fognak. Ezek ún. nem szakspecifikus jellemzők, kompetenciák.

2.3.1. A többciklusú képzésben az alapképzésben szerzhető végzettségi szint jellemzői

A felsőfokú alapfokozatot olyan hallgatók kaphatják, akik:

- a) a képzés során az ismereteket illetően bizonyították, hogy
 - a képzési területükhöz tartozó ismeretrendszereket elsajátították, és olyan ismereteket szereztek, amelyek alapján az adott és más képzési területen folyó mesterképzésbe léphetnek;
 - a választott képzési ág összefüggésein kívül eső alapfogalmak és alapelvek önálló elsajátítására és alkalmazására is képesek, beleértve ezeknek az elveknek egy adott munkakörben való felhasználását is;
 - ismerik a tanulmányi területre érvényes ismeretszerzés módjait, a legfontosabb ismeretszerzési forrásokat;
 - képesek eldönteni, hogy egy adott problémát milyen megközelítésekben lehet megoldani, és az adott esetben milyen mértékben alkalmasak ezek a megközelítések a probléma sikeres megoldására;
 - ismerik saját tudásuk határait, és azt, hogy ezek a korlátok hogyan befolyásolják elemzéseiket és magyarázataikat;
- b) ismereteik alkalmazását illetően alkalmasak:
 - szakképzettségüknek megfelelő munkakör ellátására;
 - információk kritikus elemzésére és feldolgozására, mindehhez kellően megalapozott technikák széles skáláját képesek felhasználni, és az elemzés során felmerülő problémákra különböző megoldásokat tudnak javasolni;
 - idegen nyelven és az informatika legújabb eszközeivel is hatékonyan kommunikálni, és az információkat, érveket és elemzéseket szakmai és nem szakmabeli közönségnek különböző nézőpontok szerint bemutatni;
 - a képzési ágon belül elsajátított problémamegoldó technikák hatékony alkalmazására;
 - önálló továbbtanulással vagy szervezett továbbképzések segítségével meglévő készségeik fejlesztésére, és olyan új kompetenciák elsajátítására, melyek segítségével alkalmassá válhatnak egy szervezetben belül felelősségteljes munkakör vállalására;
 - a tanulást illetően képesek összefüggő szövegek; valamint vizuális jelekkel, tipográfiai eszközökkel, ikonokkal tagolt szövegek, táblázatok, adatsorok, „vizuális szövegek” (mozgó állóképek, térképek, diagramok stb.) megértésére, értelmezésére;
 - saját tanulási folyamataiknak egy adott cél mentén történő hatékony megszervezésére;
 - a legkülönbözőbb tanulási források felhasználására;
- c) a szakmai attitűdök és magatartás terén rendelkeznek:
 - olyan személyi tulajdonságokkal és más területekre is átvihető ismeretekkel, valamint együttműködési készséggel, melyek a személyi felelősséget és egyéni döntéshozatalt is megkövetelő munkakörökhöz szükségesek;
 - minőség tudattal és sikerorientáltsággal;
 - saját tevékenységük kritikus értékelésének képességével, valamint értékek kialakítására és megtartására törekvő céltudatos magatartással.

2.3.2. A többciklusú képzésben a mesterképzésben szerzhető végzettségi szint jellemzői

A mesterfokozatot olyan hallgatók kaphatják, akik:

- a) a képzés során az ismereteket illetően bizonyították
 - tanulmányi területükön az ismeretek rendszerezett megértését és elsajátítását, illetve a többnyire tudományáguk vagy megszerzett szakmai tapasztalatuk ismereti határaitól származó

információk, felmerülő új problémák, új jelenségek kritikus feldolgozására való felkészültségüket;

- saját kutatásaikhoz vagy tudományos munkáikhoz szükséges, széles körben alkalmazható problémamegoldó technikák alapos megismerését;

- eredeti látás- és gondolkodásmódjukat a megszerzett tudás alkalmazásában és gyakorlati hasznosíthatóságában, valamint a problémamegoldó technikák felhasználhatóságában; továbbá a tudományág mélyebb összefüggéseinek megértéséhez és magyarázatához szükséges megfelelő információk beszerzésének eljárásaiban;

- a fogalmi gondolkodás és az absztrakció értő használatát, mely képessé teszi a végzetet

- = a tudományágban az aktuális kutatások és a tudományos munka kritikus értékelésére,

- = a különböző módszertanok értékelésére, önálló kritika kifejlesztésére és szükség esetén alternatív megoldások felvetésére;

- b) ismereteik alkalmazását illetően alkalmasak:

- rendszerszerűen és kreatívan új és összetett témakörökkel foglalkozni, a rendelkezésre álló adatok hiányosságai ellenére is a lehetőségek szerint helytálló bírálatot vagy véleményt megfogalmazni, döntést hozni, és az ebből adódó következtetéseket szakmai és nem szakmai közönség számára közérthetően bemutatni;

- a megoldandó problémák megértése és megoldása terén önálló tevékenységre és eredeti ötletek felvetésére;

- szakmailag magas szinten önállóan megtervezni és végrehajtani feladatokat;

- saját tudásukat magasabb szintre emelni, képzési területük belső törvényszerűségeinek megértését elmélyíteni és önműveléssel, önfejlesztéssel folyamatosan új képességeket kialakítani;

- c) a szakmai attitűdök és magatartás terén rendelkeznek:

- olyan munkakörökhöz szükséges tulajdonságokkal és más területekre is átvihető ismeretekkel, valamint együttműködési készséggel, melyek megkövetelik

- = a kezdeményezés és személyes felelősség gyakorlását,

- = a döntéshozatalt összetett és előre kiszámíthatatlan helyzetekben,

- = a szakmai továbbképzéshez szükséges önálló tanulási képességeket;

- saját tevékenységük kritikus értékelésének képességével, valamint értékek kialakítására és megtartására törekvő céltudatos magatartással.

2.4. A többciklusú képzési rendszer előnyei

Az új képzési szerkezet által biztosítható a tanulmányi pályák, a képzési ciklusok egymáshoz és a munka világához való kapcsolódása, növelhető a hallgatói mobilitás. A képzési rendszer átalakítása hozzájárul a társadalmi-gazdasági környezet elvárásaira, változásaira reagálni képes, a tudásalapú társadalom követelményeinek megfelelő rugalmas képzés megvalósításához, az Európai Unióban és más országokban megszerzhető ismeretekkel és végzettségekkel összevethető tudás és végzettség megszerzéséhez. Ez a képzési szerkezet alkalmas nagy számú hallgatóság színvonalas képzésére, ugyanakkor változatos tanulmányi lehetőségeket biztosít a legmagasabb végzettséget megszerzeni kívánó, kiváló teljesítményt nyújtó diákok számára. A fokozatok megszerzése többféle módon lehetséges, szintenként akár más-más intézményben, esetleg országban.

2.5. Az új végzettségek és a munkaerőpiac

Bár az új szakokon szerzett szakképzettség kevésbé speciális, a szakosítás kevésbé szűk, mint a duális rendszerben, a munkaerőpiac igényeinek több szempontból is jobban megfelel. A képzésben a korábbinál nagyobb szerepet kapnak a gyakorlati ismeretek, az életszerű problémák, az oktatás ennek megfelelően a korábbinál jobban koncentrálna a reális problémák felismerésére és megoldására. A kevésbé specializált képzés a gazdaságban gyorsan változó munkakörök szélesebb körét nyitja meg a végzettek számára, a szélesebb elméleti és gyakorlati alapok

rugalmasabb alkalmazkodást illetve továbbképzést tesznek lehetővé. Azzal természetesen számolniuk kell a végzeteknek, hogy elhelyezkedés után a munkaköri igények és szakképzettségük közötti természetes feszültségek rendszeres továbbképzéssel hidalhatók át. Ehhez kínál választékot és segítséget a felsőoktatásban a mesterképzések és a szakirányú továbbképzések, valamint a kompetencia-kurzusok rendszere.

Az alapképzés erőteljes gyakorlati irányultságát szolgálja, hogy már az egyes szakok képzési és kimeneti követelményeinek kidolgozásában is jelentős szerepet kaptak a munkaadói szervezetek. A felsőoktatási intézményen belüli gyakorlatias képzéseket kiegészíti a munkaadók által szervezett szakmai gyakorlat. A munkaadók a korábnál nagyobb mértékben vesznek részt a képzésben, a tantervek fejlesztésében és - képzett szakembereikkel - az oktatásban közreműködve. Éppen a vállalatok igényei alapján kapnak nagyobb szerepet a képzésben a következő kompetenciák: csapatmunkára alkalmasság, motiváltság, probléma felismerő és megoldó készség, számítástechnikai és nyelvi ismeretek, siker orientáltság stb.

2.6. Tehetséggondozás a felsőfokú képzés ciklusaiban

Tudományos diákkörök segítik a tudományos kutatások iránt érdeklődő hallgatókat e tevékenység színvonalas folytatásához. Érdemes már a képzés első ciklusában bekapcsolódni a felsőoktatási intézmény tudományos diákköri életébe, mert ez jelenti az első lehetőséget arra, hogy a diák a felsőoktatási intézményben, majd országos konferencián megmérse tehetségét, rátermettségét, az oktatói, kutatói pályára való alkalmasságát.

A tudományos diákköri munka segít abban, hogy amikor egy képzési ciklus befejezéséhez közeledik a hallgató, megalapozottan dönthessen arról, hogy az adott képzési ciklushoz tartozó szakképzettség birtokában kilép a munka világába, vagy érdemes tanulmányait megszakítás nélkül folytatni a következő képzési ciklusban. Igaz, hogy az egész életen át tartó tanulás feltételei adottak, de nem mindegy, hogy melyik képzési ciklust követően lép ki a hallgató a munka világába! Annak, aki tudományos diákköri konferencián helyezést ér el, érdemes megszakítás nélkül folytatni tanulmányait a következő szinten. A legkiválóbbak a második képzési ciklusban vagy az osztatlan képzésben megszerezhető mesterfokozat és országos diákköri konferencián elért helyezések és a felsőoktatási intézmény által előírt további feltételek alapján tudományos fokozat megszerzésére felkészítő doktori képzésbe nyerhetnek felvételt, amely a többciklusú képzési rendszer csúcsa.

A tehetséggondozás az oktatói, kutatói utánpótlás nevelését szolgálja, amelyre a felsőoktatási intézmények mindhárom képzési ciklusban különös figyelmet fordítanak. A képzés során fejlesztik a hallgatók jártasságát a kutatási-fejlesztési munkában. Továbbá elsajátítják a megszerzett ismeretek gyakorlati hasznosításának készségét, a vállalkozási készséget, a szellemi tulajdon védelmével és hasznosításával kapcsolatos ismereteket.

2.7. Kreditrendszer a magyar felsőoktatásban

Az intézményeken belüli, illetve az intézmények, valamint országok közti mobilitás növelésének szándékával a Bolognai Folyamat célkitűzései között szerepel a kreditrendszer bevezetése is. A magyar felsőoktatásban a 2003/2004-es tanévtől minden felsőoktatási intézményben kreditrendszerű képzés folyik.

Mi a kreditrendszer?

A kreditrendszerű képzésben szereshető kredit a tantervben előírt tanulmányi kötelezettségek teljesítésére fordítandó munkamennyiség mérőszáma. Az Európai Kreditátviteli Rendszer (European Credit Transfer System, ECTS) alapelveinek elsődleges célja a hallgatói mobilitás elősegítése és a külföldi felsőoktatási intézményekben folytatott résztanulmányoknak az anyaintézményben való teljes elismerése. Egy kredit átlagosan 30 hallgatói tanulmányi munkaórát igényel, egy szemeszter teljesítése 30 kredittel egyenértékű. A kreditrendszerű

képzésben célszerű megkülönböztetni a szemeszter és a félév fogalmát. A szemeszter a tanulmányokban való átlagos ütemű előrehaladás esetén egy félévben teljesítendő 30 kreditnek megfelelő munkamennyiség, a szemeszter tehát munka-dimenziójú. A félév szorgalmi időszakból (ez félévenként 14-15 hét) és vizsgaidőszakból (5-6 hét) álló időtartamot jelent, a félév tehát idő-dimenziójú. A hallgató egy félév alatt az egy szemeszternek megfelelő 30 kreditnél többet és kevesebbet is teljesíthet.

A tantárgy sikeres teljesítéséhez szükséges munkamennyiségbe a tantárgy előadásain, tantermi és laboratóriumi gyakorlatain való aktív részvételen kívül (ezek óraszámát tanórának vagy kontaktórának nevezzük) beleértendő a hallgató egyéni (otthon, könyvtárban stb. végzett) munkája, a vizsgára készülés is. A tárgyhoz rendelt kreditértéken (amely tehát a hallgatótól elvárt munka becsült mennyiségét jelzi) túlmenően a hallgató a tárgy eredményes teljesítésekor érdemjegyet is kap (amely a befektetett munka, az ismeretek elsajátításának minőségi mutatója).

Tanulni egyéni tempóban

A rugalmas, kreditrendszerű képzésben a hallgató megválaszthatja az előrehaladás ütemét, de a képzésnek nem célja a tanulmányok idejének meghosszabbítása. A hallgató minden félévben egyéni tanrendet állíthat össze, de haladhat a felsőoktatási intézmény által ajánlott mintatanterv szerint is, vagyis minden félévben 30 kreditértékű tantárgyakat felvéve és teljesítve. Az egyéni tanrendben tehát 30 kreditpontnál többet, de kevesebbet is lehet vállalni. Az egyéni tanrend kialakításánál azonban a hallgatónak nincs korlátlan választási lehetősége, hiszen bizonyos tantárgyak tanulásához elengedhetetlen más tantárgyak anyagának ismerete (egy egyszerű példával: fizikát nem lehet tanulni bizonyos matematikai előtanulmányok nélkül). Az egyéni tanrend összeállításánál szem előtt kell tartani az úgynevezett előtanulmányi rendet. Annak érdekében, hogy az előtanulmányi rend ne szűkítse le jelentős mértékben a hallgató választási lehetőségeit, a magyarországi kreditrendszerben egy adott tantárgyhoz legfeljebb három másik tantárgy rendelhető előtanulmányi kötelezettségként. A hallgató a képzés során ún. passzív félévet is igénybe vehet, ekkor hallgatói jogviszonya szünetel. Az intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzata azonban korlátozza az igénybe vehető passzív félévek számát (általában maximum 4 passzív félévre).

Nincs többé félévismétlés

A kreditrendszerű képzés további nagy előnye, hogy bevezetésével gyakorlatilag megszűnt a a félévismétlés. A régi, kötött tanrendű képzésben a hallgatót (félévismétlésre utasították, ha a félévre előírt tantárgyak közül akár csak egynél nem sikerült legalább elégséges érdemjegyet szereznie. A kreditrendszerű képzésben a hallgató ebben az esetben is tovább haladhat, a következő félévre egyéni tanrendet alakíthat ki, de ebben természetesen nem vehet fel olyan tantárgyakat, amelyeknek előtanulmányi kötelezettségeit nem teljesítette.

Egy szemeszter Párizsban

A kreditrendszerű képzés valamely tantárgynak más karon, más felsőoktatási intézményben, külföldi részképzés során, vagy korábbi tanulmányok révén való teljesítését is lehetővé teszi. Az ilyen tantárgyak elismerésének, a kreditátvitelnek megvannak az alapvető szabályai. A kreditátvitellel kapcsolatos döntéseket az intézmény (kar) kreditátviteli bizottsága hozza meg.

2.8. Mi az oklevélmelléklet?

A Bolognai Folyamat egy másik kulcseleme az egységes oklevélmelléklet, mely –mint neve is mutatja- a megszerzett oklevélhez mellékelte dokumentum. Ez tárgyyszerű információkat nyújt nemcsak a szóban forgó hallgató tanulmányainak tartalmáról és előmeneteléről, hanem az azt kiállító ország oktatási és képesítési rendszeréről is. Vagyis részletezi mindazokat a tanulmányokat és a tanulmányokhoz kapcsolódó információkat, amelyek az adott oklevél mellett

fontosak lehetnek a munkaadók vagy oktatási intézmények számára, vagyis megkönnyíti a végzettségek és szakképzettségek nemzetközi megfeleltetését és elismerését⁷.

A hatályos felsőoktatási törvény szerint 2004 szeptemberétől valamennyi magyar felsőoktatási intézményben a hallgató kérésére az intézmény magyar nyelvű oklevélmellékletet állít ki. A hallgató kérésére és költségére az oklevélmellékletet angol nyelven is ki kell adni. Az új törvény szerint pedig az alapképzésben és mesterképzésben szerzett oklevél mellé ki kell adni az oklevélmellékletet magyar és angol nyelven, valamint nemzeti és etnikai kisebbségi képzés esetében - a hallgató kérésére - az érintett kisebbség nyelvén.

3. Milyen képzéseket kínál a megújuló felsőoktatás?

A magyar felsőoktatás jelenlegi egyetemi és főiskolai szintű képzési szerkezetét 2006-tól felmenő rendszerben új képzési szerkezet váltja fel (néhány képzés esetében ez már 2004-ben ill. 2005-ben megtörtént). Az első képzési ciklusban 101 új alapszak indul. Jelenleg intenzív munka folyik ezek akkreditációja (vagyis az engedélyezéshez szükséges minőségitelesítés) érdekében, és a rájuk épülő második ciklusú mesterszakok kialakításán. A mesterképzés szakstruktúrája nem fogja leképezni az alapképzést, itt jóval több szak lesz: már több mint 200 mesterszak kidolgozásra került (és újabbak vannak folyamatban), s e szakok akkreditációja folyamatos. A 102 újonnan kidolgozott, kétciklusú alapszaktól 101 alapszakra már engedélyezték a szak létesítését, és közülük 33 alapszakra, illetve további egy hitéleti szakon 2005 szeptemberétől már meg is indult a Bologna-rendszerű alapképzés. Ezek a képzések elsősorban a műszaki, agrár, egészségtudományi és nemzetvédelmi területeken kezdődtek meg.

Az új képzési rendszer legfontosabb jellemzője, hogy minden olyan szakképzettség megszerezhető benne, amit eddig meg lehetett szerezni a magyar felsőoktatásban, csak a hozzá elvezető utak módosultak, vagyis semmi nem veszett el, csak (majdnem) minden átalakult. Átalakult, de ez az átalakulás nem az egykori ötéves egyetemi szakok kettévágását, vagy négyéves főiskolai szakok háromévesre tömörítését jelenti, hanem a munkaerőpiaci igényeknek megfelelően új alapszakok létrehozását. Az alapképzés csak egyszakos, az alapfokozat megszerzésével egy szakképzettség szerezhető. A tehetséges hallgatóknak azonban továbbra is lehetőségük van párhuzamos tanulmányok folytatására. A többciklusú felsőoktatási képzési szerkezet új alapképzési szakjait, amelyek 2006-tól indulnak a felsőoktatási intézményekben, a 3.2. fejezetben mutatjuk be (a tervezett mesterszakok listája megtalálható a **2. sz. Mellékletben**).

3.1. Az új képzési területek

Az alábbi összeállítás bemutatja az egyes új képzési területek közös jellemzőit, részletesen szólva a pedagógusképzésben bekövetkezett változásokról. E felsorolásban nem szerepel a művészeti terület, mivel azon majd csak 2007-től indul a többciklusú képzés, 2006-ban még a hagyományos főiskolai-egyetemi képzések kerülnek meghirdetésre.

⁷ Az oklevélmelléklet nemzetközi modelljét az Európai Bizottság, az Európa Tanács és az UNESCO európai szervezete, a CEPES fejlesztette ki. Az oklevélmelléklet végleges tartalmáról és formájáról az Európai Parlament és a Tanács 2004. december 15-én, 2241/2004/EK számon kiadott, a szakmai alkalmasság átláthatóságának egységes közösségi keretéről (Europass) szóló határozata rendelkezett. A magyarországi oklevélmelléklethez mi is ezt a modellt használjuk, azzal az eltéréssel, hogy a magyar nyelvű dokumentum kérdéseit a magyar felsőoktatásban használatos fogalomrendszerhez igazítottuk (ld. 1. sz. Melléklet).

1. agrár

Az agrár képzési területen olyan agrár értelmiségi szakemberek képzése folyik, akik természettudományos, műszaki, mezőgazdasági, társadalomtudományi és gazdasági ismeretekkel rendelkeznek és alkalmasak a mezőgazdaságban és a rokon területeken képzettségüknek megfelelő termelési folyamatok, minőségbiztosítási és mérnöki szolgáltatások irányítási feladatainak végrehajtására.

2. bölcsészettudományi

A bölcsészettudományi képzési területen olyan humán értelmiségi szakemberek képzése folyik, akik ismerik az emberiség történelme során felhalmozott alapvető egyetemes és nemzeti kulturális értékeket, az ember és a környezet kapcsolatát; képesek és készek közreműködni abban, hogy a múlt és a jelen ismeretében szellemi életünk újabb értékekkel gyarapodjék, hogy az egyetemes magyarság és más nemzetek, nyelvi közösségek szellemi kapcsolata fennmaradjon és erősödjék. Ezen alapszakok jellemzője, hogy a képzés közös alapozó szakasszal kezdődik. Az alapozó szakasz filozófiatörténeti, informatikai, kommunikációs, könyvtárhasználati, stb. ismereteket foglal magában, amit szakterületi alapozó ismeretek egészítenek ki. Ezt követően van lehetőség az egyes alapszakokon belül különböző szakirányok felvételére.

3. társadalomtudományi

A társadalomtudományi képzési terület alapszakjai korábban részben a bölcsészettudományi képzéshez, részben a szociális képzéshez tartoztak, a köz- és felsőoktatásban, kulturális intézményekben, a közigazgatásban, a nemzetközi kapcsolatokban, a könyvkiadásban, a tömegtájékoztatásban, a közgyűjteményekben, a társadalomtudományi és egyéb kutatóintézetekben, műhelyekben elhelyezkedni kívánók számára nyújtanak felkészítést.

4. informatikai

Az informatikai képzési terület viszonylag új tanulmányi terület a képzésben. Az új alapszak struktúra háromirányú: mérnöki, gazdasági és programtervezői informatikai ismereteket nyújt.

5. jogi és igazgatási

A jogi és igazgatási képzési területen az alapszakok az állam- és jogtudomány, a közigazgatás különböző területein a jogalkotás, a jogalkalmazás módszerének birtokában jogi, illetve államigazgatási munkában szükséges igazgatási feladatok megoldására, önkormányzati és más közigazgatási szervek működésének szervezésére orientálódó szakemberek felkészülését biztosítja.

6. nemzetvédelmi és katonai

A nemzetvédelmi és katonai képzési területen hivatásos és tartalékos parancsnokok, katonai vezetők, illetve biztonsági- és védelempolitikai, valamint védelmi igazgatási szakemberek képzése folyik a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek, a nemzetbiztonsági szolgálatok, illetve a polgári védelmi területek számára.

7. gazdaságtudományi

A gazdaságtudományi képzési terület alapszakjai szolgálják az üzleti élet, valamint a non-profit szektor gazdasági szakember igényének kielégítését az új képzési szerkezetben. A képzési terület 10 szakja közül 3 szak a közgazdasági, 7 pedig az üzleti képzési ághoz tartozik. A közgazdasági képzési terület szakjain elsősorban közgazdasági elemző munka végzésére lehet felkészülni, különös tekintettel a makrogazdasági, a regionális és globális gazdasági folyamatokra, különböző intézményi szinteken. Az üzleti

szakok a gyakorlati üzletvitelre, a nem profit orientált gazdálkodásra készítenek fel a különböző gazdasági ágakban és a gazdasági élet funkcionális területein.

8. műszaki

A műszaki képzési terület alapszakjai alapvetően a mérnöki és a műszaki mérnökséghez kapcsolódó gazdasági jellegű tevékenység ellátására készítenek fel és adnak alapfokozatot, valamint szakképzettséget. Az alapképzésre épülően a mérnök-tanári feladatokra a képzés második ciklusában, a mesterképzésben lehet majd szakképzettséget szerezni.

9. orvos- és egészségtudományi

Az orvos- és egészségtudományi képzési területen alapvetően az egészségügyi ellátás, az egészségügyi intézmények, illetve a gyógyításra, az egészséges életvitelt segítő és a területen szolgálatot vállaló szakembereinek képzése folyik.

10. pedagógusképzés

A pedagógusképzésben lényeges változás várható, ezért ezt részletesebben mutatjuk be. A közoktatás 5–12 (13) évfolyamán való oktatásra feljogosító tanári képesítés a képzési terület szerinti bemenetre építve – az első ciklusú képzést követően – a második ciklusban szerezhető. Ebből következően folyamatosan megszűnik a párhuzamosan egymás mellett élő, ugyanazon szakon folyó egyetemi és főiskolai szintű képzés.

2006-tól a pedagógus szakok közül az óvodapedagógus, tanítóképzés és konduktorképzésben közös bemenetre építve tanító, óvodapedagógus vagy konduktor szakon az első ciklus szerinti alapfokozatot és tanító, óvodapedagógus illetve konduktor szakképzettséget nyújt. Hasonlóan alapfokozat szerezhető gyógypedagógus-képzésben és az agrár, a műszaki és a gazdaságtudományok képzési területen a szakoktató képzésben. A tanárképzés pedig a mesterképzésben eredményez tanári szakképzettséget.

Hogyan lehetek tanár?

Tanári szakképzettség az új rendszerben úgy szerezhető, hogy a diák felvételt nyer a képzési terület szerinti alapszakra. Itt a szakterületi alapozásra kerül sor. A hallgató az első képzési ciklus második felében dönthet arról, hogy tanulmányait később tanári mesterszakon kívánja-e folytatni. A tanári szakképzettség megszerzésére törekvő hallgatóknak az őket orientáló, szűrő pedagógiai, pszichológiai tanulmányokat is fel kell venniük, ha később tanárok szeretnének lenni. Ha kétszakos tanári képesítés megszerzésére pályázik valaki, ugyancsak az első képzési ciklusban a második tanári képesítés megalapozását jelentő szakterületi ismeretek elsajátítása is megkezdődhet. A tanári mesterképzés ugyanis – figyelembe véve a közismereti tanárképzés és szakmai tanárképzés különbségét is – kétszakos. A hallgató az alapképzés sikeres elvégzése után felvételt nyer a tanári mesterképzésbe, ahol szakterületi ismeretek is pedagógiai jellegűek lesznek. A tanári mesterképzés (a többitől eltérően) 5 féléves. Tanári szakképzettségről szóló oklevél a közoktatási (iskolai) szakmai, 30 kredit értékű gyakorlat sikeres teljesítését követően szerezhető majd meg.

Hogyan lehetek matematika-történelem szakos tanár?

- a felsőoktatási tanulmányokra jelentkezés során az érdeklődésnek megfelelő képzési területen alapképzési szakot kell választani;
- matematika alapképzési szakon alapfokozat és matematikus szakképzettség szerezhető;
- az alapképzési szakon folytatott tanulmányok keretében legalább 10 kreditértékű pedagógiai, pszichológiai tanulmányokat kell folytatnia annak, aki mesterképzésben tanári mesterszakon kíván tanulmányokat folytatni, továbbá célszerű 50 kredit értékben a második, jelen esetben a történelem szak tantárgyait felvenni (a 10 kreditértékű

pedagógiai, pszichológiai tanulmányok a mesterképzésben is teljesíthetők, de ez esetben az ott előírt tanulmányi követelményeken felül kell teljesíteni a penzumot);

- mesterképzésben két szakon folyik már a képzés, amelyben a matematika és a történelem szakterületi ismeretek mellett a tanári képesítés megszerzésére irányuló tárgyak követelményeit is el kell sajátítani. Ez a tanulmányok legalább 1/3-át jelenti;
- a tervek szerint a mesterképzést féléves, iskolában végzett gyakorlat követi mindkét szakon. A diploma a gyakorlatok teljesítését követően szerezhető meg.

11. sporttudományi

A sporttudományi képzési terület alapszakjai alapvetően a sportedzői és sportszervezői nem pedagógus jellegű testnevelői tevékenység ellátására készítik fel és adnak alapfokozatot, valamint szakképzettséget. Az alapképzésre épülően a testnevelő tanári, gyógytestnevelő tanári, egészségnevelés tanári feladatokra a képzés második ciklusában, a mesterképzésben lehet majd szakképzettséget szerezni.

12. természettudományi

A természettudományos képzési területen az adott szakhoz tartozó szakterületi ismeretek szerezhetők. A differenciált választható tanulmányi terület a képzésen belül kétirányú elmélyülést tesz lehetővé: részben az adott szakterület ismereteit mélyíti, részben a tanári mesterszakra alapozhat a hallgató választása szerint.

Mindegyik képzési terület alapszakjainak sajátossága, hogy a képzés első ciklusa olyan mélységű elméleti ismereteket nyújt, amelyre építve a képzés második ciklusában a szakterületi tanulmányok azonnali vagy későbbi időpontban, rövidebb vagy hosszabb képzési idő alatt mesterfokozat és szakképzettség megszerzését teszik lehetővé.

3.2. Az új képzési kínálat

Az alábbi táblázat áttekintést nyújt a 2006/2007-es tanévben induló 101 új alapszacról, s tartalmazza a hagyományos, osztatlan képzés keretében megszerzhető végzettségeket is. Ha a harmadik oszlop üresen marad, az azt jelenti, hogy a szaknak nincs előzménye a magyar felsőoktatásban. A táblázat negyedik oszlopa a képesítési követelményekbe foglalt munkaerő-piaci lehetőségekről ad rövid áttekintést.

Képzési terület	Alapszakok	Az alapszakok képzési előzményei a korábbi főiskolai (f), egyetemi (e) szintű képzésben	A képzés tartalma, szakképzettség szerinti elhelyezkedési lehetőség
agrár	<i>földmérő és földrendező mérnöki</i>	f: földmérő mérnöki, földrendező mérnöki, ingatlan-nyilvántartási szervező, meliorációs mérnök	A <i>földmérő és földrendező mérnöki alapszak</i> a végzetettek földmérési térképek előállítására, geodéziai feladatok ellátására, környezetvédelmi problémák kezelésére, térinformatikai rendszerek kialakítására, alkalmazására, nyilvántartások vezetésére készíti fel. <i>Speciális ismeretek elsajátítására</i> a geoinformatika, földrendező, ingatlankataszteri vagy az öntözési és meliorációs szakirányon van lehetőség.

<p>mezőgazdasági és élelmiszer-ipari gépészmérnöki</p>	<p>f: mezőgazdasági gépészmérnöki, páncélos és gépjármű-technikai mérnöktiszti, élelmiszer-ipari gépészmérnöki; e: mezőgazdasági gépészmérnöki</p>	<p>A <i>mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészmérnöki képzésben</i> a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékfeldolgozó gépek üzemeltetéséhez, fejlesztéséhez, a mezőgazdasági termelési folyamatok irányításához szükséges ismereteket sajátítanak el a hallgatók. Az alapszakon élelmiszeripari gépész, mezőgazdasági termeléstechológia, környezettechnika, erőgépek, településüzemeltető, gépüzemfenntartó, környezet-(agrár)informatika szakirányok közül lehet választani.</p>
<p>tájrendező és kertépítő mérnöki</p>	<p>e: tájépítészeti, -védelmi és -fejlesztési</p>	<p>A <i>tájrendező és kertépítő mérnöki alapszakon</i> a táj, a település, a létesítmények környezetének kertépítési, építési-kivitelezési, rendezési, üzemeltetési feladatainak ellátásához szükséges ismeretek elsajátítására van lehetőség. Kertépítő, tájrendező, vagy településüzemeltető szakirány választható.</p>
<p>állatorvosi</p>	<p>e: állatorvosi</p>	<p>Az <i>állatorvosi képzés</i> keretében az állatbetegségek megelőzésére, felismerésére és az állatok gyógykezelésére vonatkozó ismereteket sajátítanak el a hallgatók, továbbá az ezen a szakon szerzett tudás birtokában a mezőgazdaság, az állattenyésztés és a szakigazgatás különböző ágaiban tudnak különböző feladatokat ellátni.</p>
<p>erdőmérnöki</p>	<p>e: erdőmérnöki</p>	<p>Az <i>erdőmérnöki képzés</i> erdészeti tevékenységek, mint fatermesztés, fahasználat, erdőművelés, erdőgazdálkodás, valamint vadgazdálkodási feladatok ellátására készít fel.</p>

gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnöki	f: agrármenedzser, gazdasági mérnöki, vidékfejlesztési agrármérnöki, tájgazdálkodási, vállalkozó menedzser; e: gazdasági agrármérnöki, vidékfejlesztési agrármérnöki, területfejlesztési mérnök;	A gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnöki alapszakon a hallgatók növénytermesztési, kertészeti, állattenyésztési, agrárgazdasági, vidékfejlesztési ismereteket, tájhasznosítási, ökotermesztési stratégiákat sajátítanak el, amelyek birtokában agrárvállalatoknál, agrárvállalkozásoknál helyezkedhetnek el és a vidéki térségfejlesztéshez kapcsolódó munkaköröket tölthetnek be.
informatikus és szakigazgatási agrármérnöki	f: mezőgazdasági szakigazgatási szervező mérnöki; e: informatikus agrármérnök	Az informatikus és szakigazgatási agrármérnöki alapszakon két szakirány – informatika vagy szakigazgatási – közül választhatnak a hallgatók. A képzés során elsajátított mezőgazdasági, élelmiszerfeldolgozási, környezetvédelmi, vidékfejlesztési, agrárgazdasági, szakigazgatási ismeretek elsősorban az agrárgazdaság igazgatását, felügyeletét ellátó állami és civil szervezetekben, valamint az Európai Unió szerveinél hasznosíthatók.
élelmiszermérnöki	f: élelmiszer technológus mérnöki e: élelmiszer minőségbiztosító agrármérnöki, élelmiszermérnöki	Az élelmiszermérnöki képzés az élelmiszeripari alapanyagokkal, élelmiszerek feldolgozásával, tárolásával, tartósításával, élelmiszertechnológiával kapcsolatos ismereteket nyújt, amelyek elsősorban a fogyasztóvédelmi, szakigazgatási szerveknél és szakmai kamaráknál hasznosíthatók.
kertészmérnöki	f: kertészmérnöki, szőlész-borász e: kertészmérnöki	A kertészmérnöki képzés kertészeti gazdaságok létrehozására, üzemeltetésére, kertészeti termékek előállítására, feldolgozására, forgalmazására, a termesztéssel kapcsolatos korszerű technológiák, környezetvédelmi előírások alkalmazására készíti fel a hallgatókat.

<i>környezet-gazdálkodási agrármérnök</i>	<i>f:</i> környezetgazdálkodási agrármérnök <i>e:</i> környezetgazdálkodási agrármérnök	A <i>környezetgazdálkodási agrármérnöki képzés</i> felkészíti a hallgatókat a környezet hatékony védelmére, fejlesztésére, környezetkímélő mezőgazdasági technológiák alkalmazására a környezet- és tájvédelemben.
<i>természetvédelmi mérnök</i>	<i>f:</i> természetvédelmi mérnök	A <i>természetvédelmi mérnöki alapszakon</i> végzett hallgatók alkalmassá válnak a mezőgazdasági és erdőgazdasági vállalkozások természetvédelmi feladatainak ellátására, turisztikai tevékenység végzésére, természetvédelmi szakigazgatási szerveknél, állat- és növénykertekben, vadas parkokban, múzeumoknál munkakörök betöltésére.
<i>vadgazda mérnök</i>	<i>f:</i> vadgazda mérnök	A <i>vadgazda mérnöki képzésben</i> megszerzett ismeretek birtokában vadvédelmi, természetvédelmi, vadgazdálkodási, -kereskedelmi, erdészeti tevékenységet lehet folytatni.
<i>állattenyésztő mérnök</i>	<i>f:</i> állattenyésztő mérnök, halgazda mérnök	Az <i>állattenyésztő mérnöki alapszakon</i> az állattenyésztésre, takarmányozásra, állati termékek feldolgozására, értékesítésére, az állatállomány betegségmegelőző és az állatfajok tenyésztő, nemesítő feladatainak ellátására felkészítés folyik.
<i>mezőgazdasági mérnök</i>	<i>f:</i> mezőgazdasági mérnök <i>e:</i> agrármérnök	A <i>mezőgazdasági mérnöki alapszak</i> a mezőgazdasági vállalkozások, szakigazgatási szervek mezőgazdasági termék-előállítási, termelési, feldolgozási feladatainak ellátására, a környezetvédelmi előírások alkalmazására teszi képessé a szakon végzetteket.

	mezőgazdasági szakoktató	<i>f:</i> agrár szakoktató	A <i>mezőgazdasági szakoktató képzés</i> a szakképzés, felnőttképzés és a közoktatás gyakorlati tantárgyainak oktatására készíti fel. Az alapszakra az Országos Képzési Jegyzék mezőgazdasági vagy élelmiszeripari szakmacsoportjába tartozó szakképesítéssel rendelkezők jelentkezhetnek és a mezőgazdasági, élelmiszeripari, kertészeti, erdészeti, mezőgazdasági gépészeti szakirányok közül választhatnak.
	növénytermesztő mérnöki	<i>f:</i> növénytermesztési mérnöki <i>e:</i> növényorvosi, agrárkémikus, agrármérnöki	A <i>növénytermesztő mérnöki képzés</i> során a növényi termék-előállítással, termesztéssel, forgalmazással, talaj- és tájvédelemmel kapcsolatos növénytudományi, állattudományi, minőségbiztosítási, technológiai ismeretek sajátíthatók el.
bölcsészettudományi	magyar (pl. drámapedagógia, eszperantó, észet, nyelvtechnológia, finn, finnugor, folklorisztika, irodalomtudomány, művelődéstudomány, nyelvtanár, színháztörténet, ügyvitel, neolatin szakirányok)	<i>f:</i> magyar nyelv és irodalom, eszperantó nyelvtanár, ügyvitel <i>e:</i> alkalmazott nyelvészet, elméleti nyelvészet, észet, magyar nyelv és irodalom, magyar mint idegen nyelv, finn nyelv és irodalom, finnugor, összehasonlító irodalomtudomány, színháztörténet	A <i>magyar alapszakon</i> a nyelvi és irodalmi jelenségek értelmezéséhez szükséges alapvető eljárásokat ismerheti meg a hallgató. Az alapszakon belül színháztörténet, irodalomtudomány, drámapedagógia, finn, finnugor, eszperantó, észet, folklorisztika, ügyvitel, művelődéstudomány, nyelvmentor, nyelvtechnológia és neolatin szakirányok választhatók.
	történelem (pl. történelem-levéltár, muzeológia, régészet szakirányok)	<i>f:</i> történelem <i>e:</i> történelem, régészet, levéltár, új- és a legújabb kori történeti muzeológia	A <i>történelem alapszak</i> olyan jelentkezőknek kínál továbbtanulási lehetőséget, akik egyetemes és magyar történelemből szeretnének felsőfokú ismeretekre szert tenni. Az alapszakon belül választható szakirányok a történelem, a levéltár, a régészet és a muzeológia.
	néprajz	<i>e:</i> néprajz	A <i>néprajz alapszak</i> választása esetén lehetőség nyílik a néprajztudomány, az európai etnológia és kulturális antropológia alapjainak megismerésére.
	anglisztika (pl. angol, amerikanisztika szakirányok)	<i>f:</i> angol nyelv és irodalom <i>e:</i> amerikanisztika, angol nyelv és irodalom	Az egyes idegen nyelvszakokon tanulmányaikat folytatni kívánó hallgatóknak az <i>anglisztika, germanisztika,</i>

germanisztika (pl. német, német nemzetiségi, néderlandisztika, svéd, norvég, dán szakirányok)	<i>f:</i> német nyelv és irodalom, német nemzetiségi nyelv és irodalom; <i>e:</i> néderlandisztika, német nyelv és irodalom, német nemzetiségi nyelv és irodalom, skandinavisztika	<i>romanisztika és szlavisztika</i> alapszakok kínálnak továbbtanulási lehetőségeket. Az anglisztika alapszakon belül angol, amerikanisztika; a germanisztika alapszakon belül német/nemzetiségi, néderlandisztika és skandinavisztika; a
romanisztika (pl. francia, olasz, portugál, román/nemzetiségi, spanyol szakirányok)	<i>f:</i> francia nyelv és irodalom, olasz nyelv és irodalom, román nemzetiségi nyelv és irodalom, spanyol nyelv és irodalom; <i>e:</i> francia nyelv és irodalom, olasz nyelv és irodalom, portugál nyelv és irodalom, román nyelv és irodalom, spanyol nyelv és irodalom	romanisztika alapszakon belül francia, olasz, spanyol, portugál, román/nemzetiségi; a szlavisztika alapszakon belül orosz, bolgár, cseh, lengyel, horvát/nemzetiségi, szerb/nemzetiségi, szlovák/nemzetiségi, szlovén/nemzetiségi, ukrán/nemzetiségi
romológia	<i>e:</i> romológia	szakirányok választhatók. Az adott alapszakokon a célnyelvi országok kultúrájáról, irodalmáról és nyelvéről szerezhető további ismeretek.
szlavisztika (pl. orosz, bolgár, cseh, lengyel, horvát/nemzetiségi, szerb / nemzetiségi, szlovák/ nemzetiségi, szlovén/ nemzetiségi, ukrán/ nemzetiségi szakirányok)	<i>f:</i> orosz nyelv és irodalom, horvát nemzetiségi nyelv és irodalom, szlovák nemzetiségi nyelv és irodalom, szlovén nemzetiségi nyelv és irodalom, ukrán nyelv és irodalom <i>e:</i> orosz nyelv és irodalom, bolgár nyelv és irodalom, cseh nyelv és irodalom, horvát nyelv és irodalom, lengyel nyelv és irodalom, szerb nyelv és irodalom, szlovák nyelv és irodalom, szlovén nyelv és irodalom, ukrán nyelv és irodalom	A cigány/roma közösségeket érintő problémák, valamint e közösségek nyelvei iránt érdeklődők a <i>romológia</i> alapszakon szerezhetnek megfelelő felsőfokú ismereteket.
ókori nyelvek és kultúrák [assziológia, egyiptológia, klasszika-filológia (latin, ógörög) szakirányok]	<i>e:</i> assziológia, egyiptológia, latin nyelv és irodalom, ógörög	Az ókori és keleti filológia iránt érdeklődők az <i>ókori nyelvek és kultúrák, valamint a keleti nyelvek és kultúrák alapszakokon</i> folytathatnak felsőfokú tanulmányokat. Az előbbi alapszakon assziológia, egyiptológia és klasszika-filológia szakirányok választhatók, míg az
keleti nyelvek és kultúrák (pl. altajisztika, arab, hebraisztika, indológia, iranisztika, japán, kínai, koreai, mongol, tibeti, török, újjörög szakirányok)	<i>e:</i> altajisztika, arab, hebraisztika, indológia, iranisztika, japán, kínai, koreai, mongol, tibeti, török, újjörög nyelv és irodalom	utóbbin altajisztika, arab, indológia, iranisztika, tibeti, mongol, hebraisztika, japán, kínai, koreai, török és újjörög szakirányokon mélyíthetik el tudásukat a hallgatók.

	<p>andragógia (művelődés-szervező, személyügyi szervező, felnőttképzési szervező, munkavállalási tanácsadó szakirányok)</p>	<p><i>f:</i> művelődésszervező, személyügyi szervező, munkavállalási tanácsadó <i>e:</i> művelődésszervező, humánszervező</p>	<p>A felnőttképzés területén tervezői, szervezői, tanácsadói munkakörök ellátása iránt érdeklődők számára nyújt továbbtanulási lehetőséget az <i>andragógia alapszak</i>. Az alapszakon belül felnőttképzési szervező, munkavállalási tanácsadó, művelődésszervező és személyügyi szervező szakirányok választhatók.</p>
	<p>pedagógia</p>	<p><i>f:</i> pedagógia (nevelőtanár) <i>e:</i> pedagógia</p>	<p>A <i>pedagógia</i> alapszakon a neveléstudomány és annak alkalmazása terén felhalmozódott műveltséganyag elsajátítására van lehetősége a hallgatónak.</p>
	<p>pszichológia</p>	<p><i>f:</i> pszichológia <i>e:</i> pszichológia</p>	<p>A <i>pszichológia</i> alapszakra jelentkezők olyan készségeket és technikákat sajátítanak el a képzés során, amelyek révén képessé válnak az egyének, csoportok és szervezetek megismerésére és fejlesztésére.</p>
	<p>szabad bölcsészet (pl. filozófia, esztétika, etika, vallástudomány, filmelmélet és filmtörténet, kommunikáció, médiatudomány, művészettörténet szakirányok)</p>	<p><i>e:</i> esztétika; etika, ember- és társadalomismeret, filozófia, filmelmélet és filmtörténet, művészettörténet, vallástudomány</p>	<p>A klasszikus és jelenkori kultúra magas szintű megismerése iránt érdeklődők a <i>szabad bölcsészet alapszakon</i> folytathatnak felsőfokú tanulmányokat. Az alapszak filozófia; esztétika; etika; vallástudomány; filmelmélet és filmtörténet; kommunikáció- és médiatudomány; valamint művészettörténet szakirányokon nyújt további specializálódási lehetőségeket. Tanári szak választása esetén a tanári felkészítéshez szükséges pedagógiai és pszichológiai alapismeretek elsajátítására a képzés ezen szakaszában nyílik lehetőség.</p>
<p>társadalomtudományi</p>	<p>nemzetközi tanulmányok</p>	<p><i>f:</i> nemzetközi kapcsolatok <i>e:</i> nemzetközi tanulmányok</p>	<p>A <i>nemzetközi tanulmányok alapszakon</i> nemzetközi politikai, gazdasági, jogi valamint európai uniós ismeretek szerezhetők. A megszerzett szakképzettséggel állami és nonprofit szektorban, valamint a helyi önkormányzatoknál, illetve a regionális fejlesztéssel foglalkozó intézményeknél helyezkedhetnek el a végzettek.</p>

<i>politológia</i>	<i>e:</i> politológia, politológus-közgazdász	<i>Politológia alapszakon a társadalom politikai rendszeréről és viszonyairól, azok főbb törvényszerűségeiről, politikai intézményeiről, a politikai hatalom szervezeteiről és azok működéséről szerezhetnek a jelöltek ismeretet és a végzés után politikai szakértők mellett vagy politikatudományi kutatásokat végző szakemberek mellett részfeladatokat láthatnak el.</i>
<i>informatikus könyvtáros</i>	<i>f:</i> informatikus könyvtáros <i>e:</i> informatikus könyvtáros	<i>Informatikus könyvtáros alapszakon a jelöltek a korszerű könyvtári-informatikai ismereteket szerezhetnek. Képesé válnak információhordozók, dokumentumok gyűjtésére, feldolgozására, tárolására, közreadására, a könyvtári munka és tájékoztatási tevékenység szervezésére és az alapfokozatnak megfelelő könyvtári munkakör betöltésére.</i>
<i>kommunikáció és médiatudomány</i>	<i>f:</i> kommunikáció, fotóriporter és képszerkesztő <i>e:</i> kommunikáció	<i>Kommunikáció és médiatudomány alapszakon a kommunikációhoz és médiához kapcsolódó ismeretek elsajátítása biztosítja azt a felkészültséget, amellyel a végzetek a kommunikáció és média intézményeiben szakmai tudásuknak megfelelő munkaköröket (pl. PR, marketing, üzleti kommunikáció; újságírás; hálózati kommunikáció; közéleti kommunikáció; egyházi kommunikáció; nemzetközi kommunikáció; archiválás), feladatokat láthatnak el, továbbá közvetítő-társadalmi segítőként, mediátorként foglalkoztathatók.</i>

kulturális antropológia	e: kulturális antropológia	<i>Kulturális antropológia</i> alapszakon a kulturális-társadalmi élethelyzeteket jellemző gyakorlati problémákat, változási folyamatokat, konfliktusokat és azok kezelését ismerik meg a jelöltek, illetve megtanulják a komplex és hagyományos társadalmak, kultúrák működésével kapcsolatos alapfogalmakat és képessé válnak önálló antropológiai terepmunka végzésére, krízishelyzetek, konfliktusok felismerésére, közreműködhetnek állami-önkormányzati, civil-nonprofit, piaci-vállalkozói szervezetekben felmerülő feladatok megoldásában.
szociológia	e: szociológia, településtudomány és humánökológia, szociológus-közgazdász	<i>Szociológia</i> alapszakon a társadalomról, az életminőségről, esélyegyenlőségről, társadalmi demokráciáról, a szociális integrációról szereznek olyan alapvető ismereteket a jelöltek, amelyek birtokában közreműködhetnek társadalmi konfliktusok kezelésében, fejlesztési projektek, pályázatok előkészítésében, értékelésében.
társadalmi tanulmányok		<i>Társadalmi tanulmányok</i> alapszakon a társadalom működési szabályszerűségéről, az adatok gyűjtéséről, rendszerezéséről, a társadalmi jelenségek sokoldalú megközelítéséről kaphatnak információt. Szakképzettségük birtokában ügyintézői, asszisztensi munkacsoportok irányítását láthatják el, illetve részfeladatokat szakmai irányítás mellett az ilyen tárgyú kutatásokban.
szociális munka	f: általános szociális munkás e: szociális munkás, szociálpolitika, szociálpolitikus-közgazdász	<i>A szociális munka</i> alapszakon a jelöltek ismereteket szereznek a különböző életciklusokban és élethelyzetekben kialakuló szociális problémákról, a veszélyeztető tényezők felismerésének lehetőségeiről, az egyének, családok, csoportok, közösségek problémakezelő és –megoldó képességének javításáról, amelynek révén a szociális munkát folytató intézményekben, szervezetekben láthatnak el feladatot.

	szociálpedagógia	<i>f:</i> szociálpedagógia	<i>Szociálpedagógia alapszakon</i> a gyermek és ifjúsági korosztály tanulási, szociális és mentális problémáiról és azok kezeléséről kapnak ismereteket a hallgatók, amelyek segítségével alkalmassá válnak a nevelési- és oktatási intézményekben, a gyermek- és ifjúságvédelem, a szociális ellátás, a speciális szükségletű, sérült, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket és fiatalokat segítő intézményekben, szolgálatokban, a helyettes- és nevelőszülői hálózatokban, kisebbségi intézményekben szociálpedagógiai feladat ellátására.
informatika	gazdaság-informatikus	<i>e:</i> gazdasági informatikai (rendszer-informatikai), folyamatszabályozó mérnöki, közgazdasági programozó matematikus	A <i>gazdaságinformatika alapszakon</i> végzetek alkalmasak az informatikai rendszerek és a támogatott folyamatok összhangjának a megvalósítására, az adott szakterületek (közgazdasági és informatikai) ismereteinek a befogadására, a gazdasági szakemberekkel való együttműködésre, a fejlesztéssel és az informatikai feladatok menedzselésével kapcsolatos feladatok elvégzésére.
	mérnök informatikus	<i>f:</i> műszaki informatika <i>e:</i> műszaki informatika	A <i>mérnök informatikus alapszak</i> az informatika módszereit igénylő műszaki alkotások, különösen műszaki informatikai és információs infrastrukturális rendszerek és szolgáltatások, valamint azok adat- és programrendszereinek tervezési, fejlesztési és létrehozási feladatainak ellátására készít fel.
	programtervező informatikus	<i>f:</i> programozó matematikus, számítástechnika-tanári <i>e:</i> programtervező matematikus, informatikatanári	A <i>programtervező informatikus alapszakon</i> a jelöltek jellegzetesen szoftver orientált információs technológiai eszközök és rendszerek fejlesztési, létrehozási, alkalmazási, bevezetési, működtetési, szervizelési tevékenységét önállóan és csoportmunkában képesek magas szinten ellátni.

jogi és igazgatási	jogász	<i>e:</i> jogász	A <i>jogász képzés</i> keretében megszerzett tudás birtokában a hallgató az állam- és jogtudományi, valamint a jogászai tevékenységekhez kapcsolódó más társadalomtudományok alapjainak birtokában, a jogrendszer főbb jogterületeinek és jogintézményeinek, a jogalkotás és a jogalkalmazás módszereinek ismeretében képes jogászai tevékenység ellátására, és a gyakorlati tapasztalatok megszerzésével, szakmai továbbképzéssel a jogi szakvizsgához kötött munkakörök betöltésére.
	bűnügyi igazgatási	<i>f:</i> bűnügyi, pénzügynyomozói, gazdaságvédelmi	<i>Bűnügyi igazgatási alapszakon</i> a képzés elsősorban a rendőrségi, valamint a vám- és pénzügyőrségi szervek irányítói, vezetői feladatainak ellátására nyújt szakképzettséget. Választható szakirányok: bűnügyi nyomozó, gazdaságvédelmi nyomozó, pénzügyi nyomozó szakirányok, amelyeken a speciális nyomozói bűncselekmény felderítési és bizonyítási munkára készülhetnek fel a hallgatók.
	igazgatásszervező	<i>f:</i> igazgatásszervező <i>e:</i> közigazgatási	<i>Igazgatásszervező alapszakon</i> a közszolgálati, humánpolitikai feladatokhoz kaphatnak a jelöltek olyan felkészítést, amelynek során – megismerve a jogalkalmazás módszereit, a jogrendszer intézményi működését, az igazgatásszervezés tevékenységét – a közigazgatási döntések előkészítésében önkormányzati és más közigazgatási szervek működése szervezésében használhatják szakképzettségüket.

igazságügyi igazgatási	f: igazságügyi ügyintéző	<i>Igazgatásügyi igazgatási alapszakon</i> elsősorban az igazságügyi szervezői-vezetői feladatok ellátására lehet felkészülni, amelyhez elvártak az eljárási jog alapismeretek, jogi informatikai, ügyviteli ismeretek. A szakképzettség a szakigazgatás területén, önkormányzatoknál és más közigazgatási szervek előkészítő, végrehajtó, ügyviteli feladatai ellátása során nyújt elhelyezkedési lehetőséget.
munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatási	f: munkaügyi kapcsolatok, társadalombiztosítási	<i>Munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatási alapszakon</i> a munkaügyi kapcsolatok alakítására vagy a társadalombiztosítási ügyek intézésében való közreműködésre kaphatnak a jelöltek, választott szakirány szerint felkészítést. Ezáltal alkalmassá válnak vállalatok, költségvetési intézmények érdekegyeztető fórumainak kialakítására, eljárási szabályainak kidolgozására, munkavállalói, munkáltatói érdekképviseltek tevékenységének szervezésére vagy társadalombiztosítási, illetve magánbiztosítási ellátások, egyéb szociális ellátások megállapítására, folyósítására, egészségügyi szolgáltatóknál működtetési feladatok ellátására.
nemzetközi igazgatási		<i>Nemzetközi igazgatási alapszakon</i> végzettek elsősorban közigazgatási szervezeteknél vagy a nemzetközi nagyvállalatokon belüli láthatnak el nemzetközi vonatkozású döntések előkészítésében és végrehajtásában, a közigazgatási szervek és az önkormányzatok nemzetközi kapcsolatainak szervezésében, Európai Unió szervezeteiben ügyintézői, igazgatási, szervezési feladatokat.

	rendészeti igazgatási	f: büntetés-végrehajtási, közlekedésrendészeti, közrendvédelmi, határrendészeti, igazgatásrendészeti, katasztrófavédelmi, vámigazgatási, nemzetbiztonsági	<i>Rendészeti igazgatási alapszakon a választott szakiránynak megfelelően büntetés-végrehajtási, határrendészeti, igazgatásrendészeti, katasztrófavédelmi, közlekedésrendészeti, közrendvédelmi, vám- és jövedékigazgatási ismeretek szerezhetők, amelynek birtokában a különböző rendvédelmi szerveknél irányítói, vezetői feladatok láthatók el a végzés után.</i>
nemzetvédelmi és katonai	biztonság- és védelempolitikai	e: biztonság- és védelempolitikai	<i>A biztonság- és védelempolitikai alapszakon a regionális megyei szintű, illetve helyi szervezeteknek a polgári védelem, a katasztrófavédelem, a környezetbiztonság gyakorlati jellegű feladataira való felkészítés a meghatározó.</i>
	büntetés-végrehajtási nevelő		<i>A büntetés-végrehajtási nevelő alapszakon a büntetés-végrehajtási intézményekben ellátandó nevelői feladatok végzésére, pártfogó-nevelői tevékenységre kapnak felkészítést, sajátos szociológiai, pszichológiai, pedagógiai, jogi ismereteket a jelöltek.</i>
	határrendészeti és -védelmi vezetői	f: határrendészeti és -védelmi vezetői e: határrendészeti és -védelmi vezetői	<i>Határrendészeti és -védelmi alapszakon a védelmi szervezetek irányításához szerezhetnek vezetői ismereteket a képzésre felvettek. A képzés párosul tréningrendszerű gyakorlati felkészítéssel, kooperatív vezetés, együttműködés és csapatépítés követelményeinek elsajátításával, az egységes európai szövetségi rendszer feladatainak megismerésével.</i>

nemzetbiztonsági		<p><i>Nemzetbiztonsági alapszakon</i> sajátos nemzetbiztonsági szakmai, kriminológiai, kriminalisztikai, pszichológiai, informatikai, biztonságpolitikai és idegen nyelvi ismeretek szerezhetők, amelynek birtokában a végzetek alkalmassá válnak bűncselekmények elkövetési magatartásainak felismerésére, a felderítéssel kapcsolatos gyakorlati tevékenység végzésére, a nemzetbiztonsági szakmai feladatok végrehajtásában nemzetközi együttműködésre.</p>
védelmi igazgatási	e: védelmi igazgatási	<p><i>Védelmi igazgatási alapszakon</i> a Magyar Honvédség, a rendvédelmi és katasztrófavédelmi szervezetek állományában, illetve az önkormányzatok szervezeteiben ellátandó védelmi szakfeladatok tervezése, szervezése és irányítása adja a képzés lényegét. A végzett szakemberek földrajzi térségek, gazdasági szervezetek, üzemek, erőművek katasztrófavédelmének megtervezésére, megszervezésére kapnak szakképzettséget.</p>
katonai gazdálkodási		<p><i>Katonai gazdálkodási alapszakon</i> a választott pénzügyi vagy hadtáp szakiránynak megfelelően szerezhetnek a jelöltek a katonai szervezeteknél ellátandó gazdasági folyamatok tervezésére, szervezésére, irányítására felkészítést. Végzés után szakalegységeknél láthatnak el vezetői feladatokat, különösen a hadsereg logisztikai rendszeréhez vagy üzemanyag ellátás, élelmezési ellátás, ruházati ellátáshoz kapcsolódó területeken.</p>

	<i>katonai vezetői</i>	<i>f:</i> katonai vezetői <i>e:</i> katonai logisztikai, katonai vezetői	<i>Katonai vezetői alapszakon</i> tanulók a honvédelmi szervek területén képesek a végzés után alegységeket vezetni, irányítani, szaktiszti beosztást ellátni, hadtechnikai eszközöket, anyagokat szakszervüen használni, alkalmassá válnak a légi járművek földi és légi üzemeltetésére és vezetésére, repülő harc kiképzés megkezdésére, katonai és polgári repülés hazai és nemzetközi elvárások szerinti végrehajtására, radarrendszerek és berendezések üzemeltetésére.
gazdaságtudományok	<i>alkalmazott közgazdaságtan</i>	<i>f:</i> általános közgazdasági <i>e:</i> gazdaságmatematikai elemző, közgazdasági, közgazdasági szakos közgazdász tanári	<i>Alkalmazott közgazdaságtan alapszakon</i> olyan szakembereket képeznek, akik az alapvető mikro- és makrogazdasági ágazati és funkcionális közgazdasági ismeretek birtokában képesek a gazdasági intézményrendszer különböző területein és szintjein közgazdasági elemző munkára, önálló munka végzésére a döntés-előkészítő, -elemző feladatok megoldásában, gazdasági folyamatok tervezésére és irányítására, elemzések készítésére.
	<i>gazdaságelemzés</i>		<i>A gazdaságelemzés alapszakon</i> végzettek alkalmasak a gazdasági intézményrendszer különböző területein és szintjein – beleértve az Európai Uniót, a központi állami irányítást, a regionális, önkormányzati és vállalati szintet – gazdasági folyamatok elemzésére, tervezésére, irányítására, stratégiai jellegű gazdaság- és vállalatpolitikai problémák felismerésére, döntések előkészítésére, elemzések készítésére – legalább egy idegen nyelven is.

<i>közszolgálati</i>	<i>f:</i> európai közszolgálati és üzleti szervező, közszolgáltatási közgazdász, non-profit gazdálkodási	A <i>közszolgálati alapszakon</i> gyakorlati irányultságú gazdaságtudományi, társadalomtudományi, szervezési-vezetési és módszertani felkészültséggel rendelkező interdiszciplináris szakembereket képeznek a közszektor, mikro-szintű, állami és nem állami intézményei számára, non-profit szervezetei, a központi és helyi szintű kormányzati hivatalok és testületek, valamint az ágazatközi politikákban szerepet játszó nemzetközi szervezetek számára. A végzettek alkalmasak különösen közpolitikai problémák elemzésére, a közszektor szervezeteiben elemző, tervező és középszintű irányító munka végzésére.
<i>gazdálkodási és menedzsment</i>	<i>f:</i> gazdálkodási, gazdaságismeret tanár, háztartásökonómia- életvitel szakos tanár, vállalkozásszervező, informatikus közgazdász (gazdasági informatika), üzleti kommunikáció <i>e:</i> gazdálkodási, gazdálkodási szakos tanári	A <i>gazdálkodási és menedzsment alapszak</i> célja, hogy a végzett gazdasági szakemberek képesek legyenek a gazdálkodó szervezetek és intézmények gazdasági folyamatainak tervezésére, elemzésére, gazdálkodói és vállalkozói tevékenységek és folyamatok irányítására, szervezésére.
<i>kereskedelem és marketing</i>	<i>f:</i> kereskedelmi, kereskedelmi közgazdász tanári, nemzetközi marketing és teljes körű minőségirányítás (tqm)	A <i>kereskedelem és marketing alapszakon</i> végzettek képesek különösen a különböző termékek és szolgáltatások keresletvezérelt beszerzésére és értékesítésére, kis- és középvállalatok kereskedelmi tevékenységének szervezésére és irányítására, reklám, eladás ösztönzési, piackutatási adatok elemzésére, logisztikai feladatok ellátására.
<i>emberi erőforrások</i>	<i>f:</i> humán erőforrás menedzser	Az <i>emberi erőforrások alapszak</i> célja, hogy a végzettek képesek legyenek a munkaerő-piacok elemzésére, az emberi erőforrás-gazdálkodás feladatának ellátására, a kapcsolódó rendszerek működtetésére, a munkahelyi érdekegyeztetés koordinálására.

<i>nemzetközi gazdálkodás</i>	<i>f:</i> gazdaságdiplomácia és nemzetközi menedzsment, külgazdasági, nemzetközi kommunikáció <i>e:</i> nemzetközi kapcsolatok	A <i>nemzetközi gazdálkodás alapszakon</i> végzett szakemberek két idegen nyelv tárgyaló képes szintű ismeretében képesek a nemzetközi vállalkozói tevékenység végzésére, irányítására és szervezésére, a nemzetközi áru, szolgáltatások és pénzügyi mozgások elemzésére, nemzetközi tárgyalások önálló vitelére.
<i>pénzügy és számvitel</i>	<i>f:</i> pénzügyi, számviteli <i>e:</i> pénzügyi	A <i>pénzügy és számvitel alapszak</i> célja, hogy a végzetek képesek legyenek különösen a vállalkozások, pénzintézetek és költségvetési intézmények pénzügyi folyamatainak és szervezeteinek kialakítására, működtetésére, valamint számviteli szakfeladatok irányítására, a gazdálkodó és egyéb szervezetek számviteli politikájának és költséggazdálkodási rendjének kialakítására, fejlesztésére, pénzügyi és számviteli beszámolók, bevallások, szabályzatok elkészítésére.
<i>turizmus- vendéglátás</i>	<i>f:</i> idegenforgalmi és szálloda, vendéglátó és szálloda, idegenforgalmi-szállodai közgazdász tanári, vendéglátó-szállodai közgazdász tanári	A <i>turizmus-vendéglátás alapszakon</i> végzetek képesek különösen az idegenforgalom és vendéglátás területén szakmai, szervezési és vezetési tevékenység végzésére hazai és nemzetközi viszonylatban, valamint az idegenforgalom fejlesztésével kapcsolatos érdekkonfliktusok kezelésére.

	üzleti szakoktató	<i>f:</i> gazdasági szakoktató	Az <i>üzleti szakoktató szak</i> célja, hogy a végzett szakoktatók a belépéskori szakirányú OKJ-s képzettség birtokában az iskolai rendszerű és iskolai rendszeren kívüli szakképzésben üzleti jellegű gyakorlati tárgyakat oktassanak, az oktatást szervezzék, irányítsák, lebonyolítsák a szakmai tantárgyakhoz kapcsolódó laboratóriumi foglalkozásokat, szakmai gyakorlatokat. A szak felkészít a felsőfokú szakképzés, felnőttképzés és átképzés sajátos szakmai és pedagógiai feladataira is. A szakoktatói szakképzettség illetve végzettség kereskedelmi, vendéglátó szakirányon szerezhető.
műszaki	anyagmérnöki	<i>f:</i> anyagmérnöki, kohómérnöki <i>e:</i> anyagmérnöki, kohómérnöki	Az <i>anyagmérnöki alapszak</i> a műszaki anyagokban végbemenő folyamatok kezelésére, az anyagok szerkezetének és tulajdonságainak vizsgálatára, az anyag előállítási technológiai folyamatainak rendszerszemléletű irányítására és szervezésére készít fel.
	faipari mérnöki	<i>f:</i> faipari mérnöki <i>e:</i> faipari mérnöki, papíripari mérnöki	A <i>faipari mérnöki alapszakon</i> végzettek alkalmasak az elsődleges famegmunkálások (fűrészipar, lemezgyártás), és a tovább-feldolgozás (bútor-, ajtó- és ablakgyártás), a termékkonstrukció és a gyártástechnológia kialakítására, a termelés szervezésére.
	könnyűipari mérnöki	<i>f:</i> könnyűipari <i>e:</i> könnyűipari mérnöki	A <i>könnyűipari mérnöki alapszak</i> a könnyűipari anyagokban (textil, bőr, papír...) zajló folyamatok értelmezésére, az anyagok szerkezetének és tulajdonságainak vizsgálatára és megváltoztatására, előállításának szervezésére, továbbá ezen anyagok minőség-biztosítására készít fel.
	biomérnöki	<i>f:</i> biomérnöki <i>e:</i> biomérnöki	A <i>biomérnöki alapszak</i> a biotechnológiai rendszerek irányítására, analitikai vizsgálatok, gyártásközi és végső minőségellenőrzés végzésére, fejlesztési részfeladatok megoldására készít fel.

<i>környeztmérnöki</i>	<i>f:</i> környeztmérnöki <i>e:</i> környeztmérnöki	A <i>környeztmérnöki alapszakon</i> végzettek a különböző területeken jelentkező környezeti veszélyeket képesek felismerni és a kárelhárítási tevékenységet irányítani. Alkalmasak a meglévő környezeti ártalmak és károk csökkentésére, illetve megszüntetésére, a természeti erőforrások ésszerű felhasználására, veszélyes hulladékok ártalmatlanítására, környezetvédelmi projektek tervezésére, szervezésére.
<i>vegyészmérnöki</i>	<i>f:</i> vegyészmérnöki <i>e:</i> vegyészmérnöki	A <i>vegyészmérnöki alapszak</i> a kémiai technológiai rendszerek irányítására, analitikai vizsgálatok, gyártásközi és végső minőségellenőrzés végzésére, új eljárások és termékek kifejlesztésében részfeladatok ellátására készít fel.
<i>építőmérnöki</i>	<i>f:</i> építőmérnöki, településmérnöki, tűzvédelmi <i>e:</i> építőmérnöki, földmérő és térinformatikai, településmérnöki	Az építőmérnöki képzés keretében a megszerzett tudás birtokában a hallgató képes a településfejlesztés és a környezetvédelem területén az építőmérnöki létesítmények tervezési, kivitelezési, üzemeltetési, fenntartási, műszaki fejlesztési, kutatási vagy irányítási feladatok önálló ellátására. Továbbá a felszíni és mélyépítési mérnöki szerkezetek, magasépítési létesítmények, valamint mindennemű tartószerkezet tervezésére, építésére és üzemeltetésére. Településtervezési, forgalomtechnikai és irányítási, valamint városi (kultúr-) mérnöki feladatok ellátására, valamint a vízépités, vízgazdálkodással, közművesítéssel és környezetvédelemmel kapcsolatos tervezési, építési és üzemeltetési feladatok ellátására.

műszaki földtudományi	<i>e:</i> bányá- és geotechnikai, előkészítés-technikai, műszaki földtudományi, olaj-gázmérnöki	A <i>műszaki földtudományi alapszakon</i> végzettek alkalmasak földtani kutatások elvégzésére, a természeti erőforrások, az ásványi nyersanyagok, energiahordozók és a víz készleteinek, feltárására, a készletek hatékony, gazdaságos és környezetkímélő módon történő kitermelésére és előkészítésére
építész	<i>e:</i> építészmérnöki	Az építész szakon szerzett tudással a hallgató település- és területrendezést, általában az épített környezet alakításának valamennyi építészeti és építési feladatát, ezen belül az épületek, épületegyüttesek építészeti, szerkezettervezési feladatait tudják ellátni. A képzettségük révén képesek lesznek arra, hogy megtervezzék, megszervezzék, irányítsák és ellenőrizzék az építési, épület-fenntartási és felújítási munkálatokat. Műemlékvédelmi feladatok ellátására, képzettségüknek megfelelő építésigazgatási és hatósági munkák ellátására is képesek.
építészmérnöki	<i>f:</i> építészmérnöki <i>e:</i> építészmérnöki	Az <i>építészmérnöki alapszak</i> a magasépítő tevékenység (kivitelezés, gyártás, szolgáltatás, vállalkozás, szakhatósági munka, bizonyos tervezési és kutatási részfeladatok) területére képez szakembereket.
ipari termék- és formatervezői	<i>e:</i> ipari termék- és formatervezői	Az <i>ipari termék és formatervezői alapszakon</i> végzettek alkalmasak ipari termékek tervezésére, gyártására és forgalmazására. Képesek termékfejlesztésre a műszaki, esztétikai, humán, valamint gazdasági elvárások figyelembe vételével.
gépészmérnöki	<i>f:</i> gépészmérnöki <i>e:</i> gépészmérnöki	A <i>gépészmérnöki alapszak</i> a gépek és gépészeti berendezések tervezési részfeladatainak elvégzésére, azok üzemeltetésére és fenntartására, a gépipari technológiák bevezetésére, illetőleg alkalmazására, a gyártási munka szervezésére és irányítására készít fel.

<i>közlekedésmérnöki</i>	<i>f:</i> közlekedésmérnöki, repülőmérnöki <i>e:</i> közlekedésmérnöki	A <i>közlekedésmérnöki alapszakon</i> végzettek alkalmasak közlekedési-, szállítási- és logisztikai folyamatok tervezésére, előkészítésére, működtetésére és irányítására, a kapcsolódó igazgatási és hatósági feladatok ellátására.
<i>mechatronikai mérnöki</i>	<i>f:</i> mechatronikai mérnök <i>e:</i> mechatronikai mérnök	A <i>mechatronikai mérnöki alapszakon</i> komplex természettudományos, elektronikai, gépészeti, informatikai és gazdasági ismeretek birtokában a jelöltek alkalmasak lesznek mechatronikai eszközök, berendezések felhasználásán alapuló gyártási, szerelési, minőségsszabályozási folyamatok felügyeletére és irányítására.
<i>had- és biztonságtechnikai mérnöki</i>	<i>f:</i> biztonságtechnikai <i>e:</i> hadtechnikai menedzser	A <i>had- és biztonságtechnikai mérnöki alapszakon</i> végzettek egyrészt alkalmasak a Magyar Honvédség haditechnikai, a védelmi szféra technikai eszközeinek üzemeltetésére, fenntartására, a logisztikai- és a műszaki támogatás mérnöki feladatainak ellátására, másrészt (a polgári szakírányon végzettek) komplex biztonságtechnikai (rendészeti, személy- és vagyonvédelmi, információvédelmi, munka- és tűzvédelmi, környezetvédelmi) feladatok megoldására, szervezésére és irányítására.
<i>energetikai mérnöki</i>	<i>f:</i> energetikai mérnöki <i>e:</i> energetikai mérnöki	Az <i>energetikai mérnöki alapszak</i> a nemzetgazdaság, ezen belül a települések, az ipari és mezőgazdasági üzemek, az intézmények és a lakosság biztonságos és gazdaságos, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelő energiaellátására készít fel.
<i>villamosmérnöki</i>	<i>f:</i> villamosmérnöki, kommunikációtechnikai mérnöki <i>e:</i> villamosmérnöki	A <i>villamosmérnöki alapszakon</i> végzettek közreműködnek villamos és elektronikus eszközök, berendezések, összetett rendszerek és létesítmények tervezésében, továbbá ezek gyártása és üzemeltetése során bemérési, minősítési, ellenőrzési feladatokat oldanak meg.

	műszaki menedzser	f: műszaki menedzser e: műszaki menedzser	A <i>műszaki menedzser alapszakon</i> végzők megfelelő természettudományi, műszaki tudományi, gazdálkodási és szervezéstudományi ismeretekkel rendelkeznek a termékek és szolgáltatások anyagi, informatikai, pénzügyi és humán folyamatai integrált megoldásához.
	műszaki szakoktató	f: műszaki szakoktató	A <i>műszaki szakoktató alapszak</i> szorosan kapcsolódik a műszaki képzési terület különböző szakágaihoz, az iskolai rendszerű és az iskolarendszeren kívüli szakképzésben a gyakorlati oktatás szervezésére, vezetésére valamint oktatási tevékenység végzésére ad felkészítést.
orvos- és egészség tudományi	orvos	e: általános orvostudományi	Az <i>orvosi képzés</i> keretében elsajátított ismeret birtokában a hallgató képes lesz arra, hogy az egészségügyi ellátásban orvosi tevékenységet folytasson.
	fogorvos	e: fogorvos-tudományi	A <i>fogorvosi képzés</i> keretében elsajátított tudás révén a hallgató képes lesz arra, hogy az egészségügyi ellátásban fogászati tevékenységet lásson el.
	gyógyszerész	e: gyógyszerésztudományi	A <i>gyógyszerész képzés</i> keretében elsajátított tudás által a hallgató képessé válik arra, hogy a gyógyszer- és egészségügyi ellátásban lévő feladatok ellátására, gyógyszerkészítésre, gyógyszerellenőrzésre és gyógyszerismertetésre.
	ápolás és betegellátás (pl. ápoló, dietetikus, gyógytornász, mentőtiszt szakirányok)	f: ápoló, dietetikus, gyógytornász, mentőtiszt e: ápoló	Az <i>ápolás és betegellátás alapszak</i> az egészségügyi és szociális ellátások területén a megelőző, gyógyító, gondozó és rehabilitációs, valamint egészségvédelmi munkára készít fel a választott szakiránynak megfelelő szakterületen. A választható szakirányok: ápoló, dietetikus, gyógytornász, mentőtiszt.

	egészségügyi gondozás és prevenció (pl. népegészségügyi ellenőr, védőnő szakirányok)	<i>f:</i> közegészségügyi-járványügyi felügyelő, védőnő <i>e:</i> védőnő, népegészségügyi felügyelő, egészségügyi-tanári	Az <i>egészségügyi gondozás és prevenció alapszakon</i> népegészségügyi ellenőr vagy védőnő szakirányon folytathatnak tanulmányokat a hallgatók. A képzés során megismerik az egészségmegőrzés törvényszerűségeit, az egészségfejlesztés lehetőségeit, a baleset-megelőzési előírásokat, az emberi szervezet alapvető biológiai és pszichológiai működését.
	egészségügyi szervező (pl. egészségbiztosítás, egészségügyi ügyvitelszervező szakirányok)	<i>f:</i> egészségbiztosítási, egészségügyi ügyvitelszervező egészségbiztosítás <i>e:</i> informatikus egészségügyi menedzser (egészségügyi informatikus)	Az <i>egészségügyi szervező alapszakon</i> végzett hallgatók képesek az egészségügyben keletkező információk rögzítését, tárolását, kiértékelését végző számítógépes rendszerek üzemeltetésére, az egészségügyi intézmények finanszírozásával kapcsolatos feladatok ellátására, adatszolgáltatási kötelezettségek teljesítésére. Választható szakirányok: egészségügyi szervező, egészségügyi ügyvitelszervező.
	orvosi laboratóriumi és kézpalkotó diagnosztikai analitikus (pl. orvosdiagnosztikai laboratóriumi analitikus, kézpalkotó diagnosztika, orvosi kutatólaboratóriumi analitikus, optometria szakirányok)	<i>f:</i> orvosdiagnosztika laboratóriumi analitikus, diagnosztikai kézpalkotó, optometrista	Az <i>orvosi laboratóriumi és kézpalkotó diagnosztikai analitikus alapszak</i> laboratóriumi analitikai vagy kézpalkotó diagnosztikai analitikai munka végzésére, szervezésére, kis orvosi laboratóriumok, diagnosztikai részlegek irányítására készít fel. A képzés során a hallgatók elsajátítják a laboratóriumi analitikai vagy kézpalkotó diagnosztikai módszereket, valamint az adatfeldolgozás alapjait, a műszerek működésének elveit. Választható szakirányok: orvosdiagnosztikai laboratóriumi analitika, orvosi kutatólaboratóriumi analitika, kézpalkotó diagnosztikai analitika.
pedagógusképzés	óvodapedagógus (nemzetiségi szakirányokkal)	<i>f:</i> óvodapedagógus, nemzetiségi (cigány-roma) óvodapedagógus, nemzetiségi óvodapedagógus-horvát, nemzetiségi óvodapedagógus-német, nemzetiségi óvodapedagógus-román, nemzetiségi óvodapedagógus-szerb, nemzetiségi óvodapedagógus-szlovák, nemzetiségi óvodapedagógus-szlovén	Az óvodapedagógus szak az iskolás kor előtti óvodai nevelési feladatokra, illetve a nemzetiségi nyelven történő nevelési feladatokra készít fel. <i>Választható nyelvek, illetve ismeretek:</i> horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén nyelv, illetve cigány-roma képzési irányultság.

<p>tanító (nemzetiségi szakirányokkal)</p>	<p><i>f:</i> tanító, nemzetiségi (cigány-roma) tanító, nemzetiségi (horvát) tanító, nemzetiségi (német) tanító, nemzetiségi (román) tanító, nemzetiségi (szlovák) tanító, nemzetiségi (szlovén) tanító</p>	<p>A <i>tanító szak</i>, amely továbbra is az iskola 1-4. évfolyamán valamennyi, az 1-6. osztályban legalább egy műveltségi terület, illetve nemzetiségi képzésben a nemzetiségi iskolák oktatási-nevelési feladatainak ellátására készít fel.</p> <p>A <i>választható műveltségi területek</i> magyar nyelv- és irodalom, idegennyelv, matematika, ember és társadalom, természetismeret, ének-zene, vizuális nevelés, informatika, technika-életvitel-háztartástan, testnevelés és sport.</p> <p><i>Választható nyelvek, illetve ismeretek:</i> horvát, német, román, szerb, szlovák, szlovén nyelv, illetve cigány-roma képzési irányultság.</p>
<p>konduktor (óvodapedagógus, tanító szakirányokkal)</p>	<p><i>f:</i> konduktor-óvodapedagógus, konduktor tanító</p>	<p>A <i>konduktor képzés</i> bármely életkorú, sajátos szükségletű mozgássérült (központi idegrendszeri sérült) emberek konduktív neveléssel történő fejlesztésére készít fel, amely alapszakon <i>további ismeret szerezhető</i> az 1-4. évfolyamos mozgássérült gyermekek nevelésére és oktatására vagy az óvodáskorú mozgássérült gyermekek integrált nevelésére.</p>
<p>gyógypedagógus (értelmileg akadályozottak pedagógiája, tanulásban akadályozottak pedagógiája, hallássérültek pedagógiája, logopédia, látássérültek, szomatopedagógia, pszichopedagógia szakirányokkal)</p>	<p><i>f:</i> hallássérültek pedagógiája, látássérültek pedagógiája, logopédia, pszichopedagógia, értelmileg akadályozottak pedagógiája, szomatopedagógia, tanulásban akadályozottak pedagógiája</p> <p><i>e:</i> gyógypedagógia</p>	<p>A <i>gyógypedagógus képzésben</i> a fogyatékoság típusának megfelelő felkészítés folyik. A választható szakirányok értelmileg akadályozottak pedagógiája, hallássérültek pedagógiája, látássérültek pedagógiája, logopédia, pszichopedagógia, szomatopedagógia vagy tanulásban akadályozottak pedagógiája. A jelöltek a képzés során arról is dönthetnek, hogy a közoktatási feladatokra vagy a klinikai jellegű feladatokra készülnek-e fel a képzés során.</p>

sporttudomány	testnevelő-edző	<i>f:</i> testnevelő tanár, szakedző <i>e:</i> testnevelő tanár, gyógytestnevelő tanár	A <i>testnevelő-edző alapszak</i> , testkulturális és sporttudományi, valamint nevelés- és egészségtudományi ismereteket nyújt, amellyel sportedzői, sportszervezői, testnevelői feladatok láthatók el a végzés után. Az edzői ismeretek sportáganként differenciálódnak.
	sportmenedzser	<i>f:</i> sportmenedzser	A <i>sportmenedzser alapszak</i> sportvezetési ismereteket nyújt, illetve felkészít azokra a sportvezetési feladatokra, amelyekhez a testneveléshez és sporttevékenységhez szükséges erőforrások, a sportra ható társadalmi és gazdasági tényezők és folyamatok ismeretére van szükség.
	rekreáció-, életmód- és egészségfejlesztés	<i>f:</i> rekreáció, egészségtantanár <i>e:</i> egészségtantanár	A <i>rekreáció-, életmód- és egészségfejlesztési alapszakon</i> két szakirányban <i>rekreáció szervezés és egészségfejlesztés</i> szakirányban indul képzés, amely az egészségfejlesztés és rekreáció területén a közvetítő és fejlesztő szerepek betöltésére, az egészséges életmód megalapozásához, a egészségfejlesztéshez, a rekreációs és mentálhigiénés kultúra kialakításához, feltételeinek megteremtéséhez, korrekciójához a családokban és társadalmi (egészségügyi, szociális, nevelési-oktatási) intézményekben, civil szervezetekben ellátható feladatokra készít fel.
	humánkineziológia	<i>e:</i> humánkineziológia	A <i>humánkineziológia alapszakon</i> végzett szakemberek integrált testkulturális és egészségtudományi ismereteket szerezhetnek, amellyel a fiatal, felnőtt és idős emberek, a mozgásszervi és keringési rendellenességben szenvedők mozgásterápiájában, rehabilitációjában segítőként működhetnek közre, illetve részt vehetnek a fizikai teljesítmény korszerű eszközökkel és módszerekkel történő mérésében.

biológia	<p><i>f:</i> biológianári, biológus laboratóriumi operátor</p> <p><i>e:</i> alkalmazott növénybiológus, alkalmazott zoológus, biofizikus, biológus, molekuláris biológus, biológianári</p>	<p>A <i>biológia alapszakon</i> tanulók természettudományos (matematika, fizika, kémia, informatika) ismerteket szereznek és elsajátítják a biológia legfontosabb összefüggéseit, illetve ehhez kapcsolódóan gyakorlati és laboratóriumi ismerteket szereznek. Választható ismeret a sejt és molekuláris biológus és szupraindividuális biológus szakirány.</p>
fizika	<p><i>f:</i> fizikatanári</p> <p><i>e:</i> fizikus, alkalmazott fizikus, fizikus-mérnök, informatikus fizika (fizikus informatikus), mérnök-fizikus, csillagász, fizikatanári</p>	<p><i>Fizika alapszakon</i> az ismeretek olyan korszerű természettudományos szemléletmódot biztosítanak, amellyel a végzetek a műszaki és gazdasági életben, valamint az államigazgatásban irányító, szervező feladatok ellátására válnak képessé. Választható szakirányok: fizikus (elméleti fizika) szakirány, továbbá környezet fizika, biofizika, alkalmazott fizika szakirányok.</p>
kémia	<p><i>f:</i> vegyész-fizikus laboratóriumi operátor, kémiatanári</p> <p><i>e:</i> informatikus vegyész (kémiai informatikus), klinikai kémikus, vegyész, kémiatanári</p>	<p><i>Kémia alapszakon</i> olyan vegyészek képzésére kerül sor, akik elsősorban gyakorlati feladatok és problémák felismerését önálló megoldását igénylő munkakörök ellátására lesznek képesek a vegyipari termelésben, analitikai minőségbiztosítási laboratóriumokban, valamint igazgatási, környezetgazdálkodási és környezetvédelmi területeken.</p>
földrajz	<p><i>f:</i> földrajztanári</p> <p><i>e:</i> földrajztanári, geográfus</p>	<p><i>Földrajz alapszakon</i> a jelöltek a természeti, társadalmi, gazdasági és települési környezet megértéséhez szereznek a környezet működéséről, a természeti és gazdasági környezetről ismereteket. Ehhez kapcsolódóan választható szakirányok a táj- és környezetföldrajzi, település- és területfejlesztési, szakinformatikai szakirányok.</p>

földtudományi	<i>e:</i> geofizikus, geológus, meteorológus, térképész	<i>Földtudományi alapszakon a földtudományok elméletének és gyakorlatának megismertetése folyik, amellyel a tudományos életben, a nemzetgazdaság különböző intézményeiben, az ipari erőforráskutatásokban önálló szervező és irányító feladatot láthatnak el, illetve részt vehetnek a Föld megismerését és védelmét szolgáló tevékenységben. Választható szakirányok geológus, geofizikus, meteorológus, csillagász, geográfus, térképészet és geoinformatika, műszaki földtudományi.</i>
környezettan (pl. technika szakirány)	<i>f:</i> környezetvédelem-tanári, technikatanári <i>e:</i> környezettudományi, környezettan-tanári, technikatanári	<i>Környezettan alapszakon a környezettudomány alkalmazott szintű művelésére kapnak felkészítést a jelöltek. Megismerik az emberi környezetben, a Föld felszíni és felszín közeli szféráiban lejátszódó fizikai, kémiai, földtudományi és biológiai folyamatokat. Képpé válnak a környezeti mintákban lévő alkotó elemek eloszlásának és szerkezetének elemzésére. A választható ismeretek körében a környezetkutatási, geofizikai, meteorológiai, geológiai, geográfiai szakirányon tanulhatnak.</i>
matematika	<i>f:</i> matematikatanári <i>e:</i> matematikatanári, alkalmazott matematikus, matematikus, ábrázológeometria-tanári	<i>Matematika alapszakon az alapszintű matematikai ismeretek műszaki, gazdasági, statisztikai és számítógépes területen kaphatnak felkészítést a hallgatók, ahol a matematika alapvető módszereinek alkalmazására nyílik lehetőség.</i>
természetismeret		<i>(A szakalapítás engedélyezése folyamatban van.)</i>

3.3. Itthon hol lehet az Európai Unióval kapcsolatos tanulmányokat folytatni?

Korábbi fejezetekben szó esett az európai ismeretek megjelenítéséről a felsőoktatásban. Hazánkban ennek egyik legfontosabb eleme az Európa-tanulmányi Központok (ETK) hálózata. A Magyarországon működő 17 Európa-tanulmányi Központnak különböző felsőoktatási intézmények adnak otthont. A központok az intézményben oktatott bizonyos alap- illetve mesterképzési szakokon EU-s tartalmú modulokat, az oklevéllel már rendelkezőknek pedig szakirányú továbbképzéseket kínálnak, valamint kutatásokat végeznek. Az Európa-tanulmányok során a hallgatók megismerkednek az Európai Unió intézményrendszerével, működési mechanizmusaival, az EU közösségi politikájával, gazdasági, társadalmi és jogi kérdéseivel. A

posztgraduális képzésben általános Európa-szakértői tanúsítvány, oklevél vagy diploma megszerzésére van lehetőség. Az ETK-król a Tempus Közalapítvány honlapja tartalmaz részletesebb információt.

3.4. Mi lesz a felvételi tájékoztatóban?

Az Oktatási Minisztérium által kiadott hivatalos kiadványként a Felsőoktatási felvételi tájékoztató 2006 c. könyv 2005. december 15-én jelenik meg. Tartalmazni fogja azokat a fontosabb tudnivalókat, amelyek alapján minden diák kiválaszthatja azt a felsőoktatási intézményt, szakot, ahová jelentkezni kíván. Természetesen ismerteti a kiadvány az átalakuló oktatási struktúrát, tartalmazza az új szakok jegyzékét, illetve azt, hogy az egyes alapszakokon mely érettségi tárgyakat lehet figyelembe venni.

A könyvben a jelentkezési és felvételi információk, teendők és határidők ismertetése mellett megtalálható a legfontosabb jogszabályok ismertetése is.

Minden felsőoktatási intézmény, kar képzési kínálatát ismertetve a kiadványból megismerhető az is, hogy milyen jelentkezési és felvételi feltételek vannak az egyes szakokon, milyen érettségi tárgyak alapján számítják ki a felvételi eredményeket, van-e alkalmassági, esetleg gyakorlati vizsga az adott szakon.

A felvételi tájékoztató tartalmazza azokat a képzéseket is, amelyeket a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számára hirdetnek a felsőoktatási intézmények.

4. Térítések és juttatások a felsőoktatásban

A felsőoktatási intézményben folyó képzés lehet államilag támogatott vagy költségtérítéses. Az államilag támogatott képzés költségeit az állami költségvetés, a költségtérítéses képzés költségeit a hallgató viseli.

Az államilag támogatott képzés keretében a hallgató által ingyenesen, költségtérítéses képzésben költségtérítés ellenében igénybe vehető szolgáltatások a következők:

- a képzési programban meghatározott oktatási és tanulmányi követelmények teljesítéséhez, a bizonyítvány, az oklevél, illetve doktori abszolutórium megszerzéséhez szükséges előadások, szemináriumok, konzultációk, gyakorlati foglalkozások, terepgyakorlatok, beszámolók, vizsgák és a sikertelen beszámolók, illetve vizsgák egy alkalommal történő megisméltése, a záróvizsga letétele, illetve a fokozatszerzési eljárás a hallgatói jogviszony fennállása alatt;
- a kollégiumi, szakkollégiumi foglalkozások;
- a felsőoktatási intézmény létesítményeinek – könyvtár és a könyvtári alapszolgáltatások, laboratórium, számítástechnikai, sport- és szabadidős létesítmények –, eszközeinek használata az ingyenes szolgáltatásokhoz kapcsolódóan;
- a felsőfokú szakképzésben a gyakorlati képzéshez biztosított munkaruha, egyéni védőfelszerelés (védőruha) és tisztálkodási eszköz, más képzésben az egyéni védőfelszerelés (védőruha) és tisztálkodási eszköz;
- a tanulmányi és az életpálya-tanácsadás;
- a képzéssel, illetve doktori fokozatszerzéssel kapcsolatos valamennyi okirat első alkalommal történő kiadása;

- a felsőoktatási intézmény által szervezett kötelező záróünnepségen, más ünnepségen vagy megemlékezésen való részvétel.

Az államilag támogatott képzés keretében a felsőoktatási intézmény nem kérhet igazgatási szolgáltatási díjat (pl. beiratkozási díj).

Az államilag támogatott és költségtérítéses képzés keretében a hallgató által térítési díj fizetése mellett igénybe vehető szolgáltatások:

- az alap- és mesterképzés tantervében magyar nyelven meghatározott, magyar nyelven oktatott ismereteknek – a hallgató választása alapján – nem magyar nyelven történő oktatása;
- a felsőoktatási intézmény eszközeivel előállított, a felsőoktatási intézmény által a hallgató részére biztosított, a hallgató tulajdonába kerülő dolog (pl. sokszorosított segédletek);
- a felsőoktatási intézmény létesítményeinek (könyvtár, laboratórium, számítástechnikai, sport- és szabadidős létesítmények), eszközeinek használata az ingyenes szolgáltatásokon kívüli körben;
- kollégiumi és szakkollégiumi elhelyezés, ennek keretei között a kollégium létesítményeinek – így különösen a könyvtár, laboratórium, számítástechnikai, sport- és szabadidős létesítmények – eszközeinek használata.

A költségtérítés összegét a felsőoktatási intézmény – a képzéssel kapcsolatos valamennyi ráfordításra tekintettel – határozza meg.

4.1. Hallgatói juttatások

A felsőoktatási intézmények számára biztosított költségvetési támogatás részét képezi a hallgatói juttatásokhoz nyújtott normatív támogatás, amelyet az államilag támogatott képzésben résztvevő hallgatók vehetnek kérelem útján igénybe. A jelenleg hatályos felsőoktatási törvény szerint az alábbi juttatásokban és kedvezményes szolgáltatásokban részesülhetnek a felsőoktatási intézményekben tanuló hallgatók:

- a) ösztöndíj (pl. köztársasági, tanulmányi ösztöndíj);
- b) szociális támogatás;
- c) tankönyv- és jegyzettámogatás;
- d) diákotthoni (kollégiumi) elhelyezés, illetve a lakhatási támogatás;
- e) jogszabályban vagy az intézményi szabályzatban megállapított további támogatások.

A költségtérítéses képzésben résztvevő hallgató az intézmény által meghatározottak szerint részesülhet támogatásban. A hallgatói juttatási formákat az alábbiakban mutatjuk be részletesebben.

4.1.1. Ösztöndíjak

a) Tanulmányi ösztöndíj

A tanulmányi ösztöndíj egy tanulmányi félév időtartamára adható.

A tanulmányi ösztöndíj odaítélésekor - az abban részesülők körének és számának meghatározásakor - biztosítani kell, hogy az azonos vagy hasonló tanulmányi kötelezettség alapján elért eredmények összemérhetők legyenek, és az ösztöndíjak ez alapján kerülnek megállapításra.

Az első évfolyam első tanulmányi félévére (oktatási időszakára) beiratkozott hallgató tanulmányi ösztöndíjban nem részesülhet.

b) Egyéb intézményi juttatások (ösztöndíjak)

A tantervi követelményeken felül kiemelkedő szakmai, tudományos, sport-, illetve közéleti tevékenységet végző hallgató rendszeres havi juttatásban (intézményi, illetve kari ösztöndíjban) részesülhet.

Köztársasági ösztöndíj

Az oktatási miniszter a kiemelkedő tanulmányi eredményű, tudományos diákköri munkában, illetve szakmai téren kimagasló munkát végző hallgatók részére - egy tanév időtartamára, a felsőoktatási intézmény előterjesztésére - köztársasági ösztöndíjat adományoz.

Köztársasági ösztöndíjban a felsőoktatási intézmény nappali tagozatos, első alapképzésben, illetve első kiegészítő alapképzésben részt vevő hallgatóinak 0,8%-a részesülhet két lezárt félév, illetve legalább 55 kreditpont megszerzése után.

A köztársasági ösztöndíj pályázat útján nyerhető el. A pályázat feltételeit az oktatási miniszter minden év március 31. napjáig teszi közzé az Oktatási Minisztérium hivatalos lapjában, az oktatási közlönyben. A pályázat intézményi elbírálásának rendjét és feltételeit a felsőoktatási intézmény saját szabályzatban határozza meg.

A köztársasági ösztöndíj összegét a mindenkorai költségvetési törvény határozza meg. 2005-ben a köztársasági ösztöndíj mértéke 302 500,- Ft/év/fő.

4.1.2. Szociális támogatás

Pénzbeli szociális támogatás a hallgató szociális helyzete alapján, a hallgató által beadott pályázat útján igényelhető. A pénzbeli szociális támogatás formái a következők:

- a) *rendszeres szociális támogatás,*
- b) *rendkívüli szociális támogatás,*
- c) *lakhatási támogatás,*
- d) *Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíj.*

A rendszeres szociális támogatás, a rendkívüli szociális támogatás és a lakhatási támogatás pályázat alapján nyújtható. A pályázat beadásának, valamint odaítélésének feltételeit és módját az intézményi szabályzat határozza meg.

A rendszeres szociális támogatás havi összege nem lehet kevesebb, mint 3.000,- Ft.

Lakhatási támogatásra a kollégiumi elhelyezésre jogosult, de abban nem részesülő hallgató nyújthat be pályázatot. Annak a hallgatónak, aki állami támogatásban részesülő kollégiumban került elhelyezésre, lakhatási támogatás nem ítélt meg.

Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjról lásd az 5.1.1. pontot.

4.1.3. Tankönyv- és jegyzettámogatás

A felsőoktatási intézmény saját szabályzatában jogosult határozni arról, hogy a tankönyv- és jegyzettámogatást pénzbeli támogatásként, illetve készpénz-helyettesítő kártya vagy utalvány formájában bocsátja a jogosult hallgatók rendelkezésére.

Az intézményi hallgatói juttatási keretösszegnek az intézmény által a szabályzatban meghatározott, azonban 2%-ánál nem nagyobb részét lehet tankönyv- és jegyzet-előállításra fordítani.

A meghatározott összeg felhasználásának rendjét a szabályzat határozza meg. Lehetővé kell tenni, hogy az előállításra javasolt tankönyvek és jegyzetek listáját a hallgatói önkormányzat is véleményezhesse.

4.1.4. Tanszertámogatás

A tanszertámogatás célja, hogy segítse a hallgatókat szakmai ismereteik elsajátításában, elmélyítésében.

Az intézmény szabályzatában határozza meg, hogy az intézményi hallgatói juttatási keretösszeg mekkora részét, milyen módon fordítja tanszertámogatásra, továbbá azt, hogy melyek azok az eszközök, amelyekre ilyen támogatás adható.

A tanszertámogatás intézményen belüli pályázat útján vagy szakcsoportonként, szakonként és évfolyamonként megállapított alanyi jogú juttatás formájában adható.

4.1.5. Hallgatói munkadíj

A hallgatóknak joguk van a felsőoktatási intézményben, illetve a felsőoktatási intézmény által létrehozott, illetve támogatott gazdasági társaságban munkát végezni, s ennek ellenértékéért hallgatói munkadíj illeti meg. A hallgató megbízási jogviszony keretében oktatási, kutatási tevékenységet láthat el, valamint közreműködhet az intézmény egyéb alapfeladatainak és szolgáltatásainak ellátásában. A hallgatói munkadíj a mindenkori legkisebb kötelező munkabér (minimálbér) mértékéig mentes a közterhektől.

4.1.6. A hallgatói juttatási rendszer további elemei

A Kormány a felsőoktatásban való részvétel, valamint a képzéshez történő hozzáférés elősegítése, a szociális különbségek mérséklése érdekében különösen

- a) a hallgatói hitel folyósításával,
- b) a diákigazolvány által igénybe vehető kedvezmények biztosításával,
- c) természetbeni juttatásokkal,
- d) a programtámogatások keretében központi pályaaorientációs, mentálhigiénés, nemzetközi ösztöndíj-tanácsadási és informatikai programok kezelésével,
- e) az Esélyt a tanulásra és egyéb közalapítványok működtetésével biztosítja az értelmiségi létre való felkészülés feltételeit.

4.2. A hallgatók által fizetendő díjak

4.2.1. Kollégiumi díj

A kollégiumi térítési díj összegét a következő részösszegek alkotják:

- a) az alapszolgáltatásokért fizetendő összeg,
- b) a kollégiumi többletszolgáltatásokért fizetendő összeg,
- c) a kollégium fejlesztéséért fizetendő összeg.

A készülő új jogszabály szerint a kollégiumi térítési díj igazodni fog a kollégiumok komfortfokozatához, differenciálódni fog. A kollégiumi térítési díj összegét az adott intézmény hallgatói önkormányzata és az intézmény közötti megállapodás fogja rögzíteni. Ennek oka, hogy a kollégiumok állapota, a kollégiumokkal való ellátottság intézményenként nagymértékben eltérő. A jogszabály csak keretet adna ehhez:

- a) a térítési díj legalacsonyabb összege 5.000,- Ft, legmagasabb összege 15.000,- Ft
- b) a magántőke bevonásával PPP konstrukcióban újonnan épült kollégium esetében a legalacsonyabb összeg 9.000,- Ft, legmagasabb összege pedig 28.000,-Ft.

4.2.2. Egyéb díjak

A hallgatók az intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatában, illetve más szabályzatában rögzített kötelezettség elmulasztása vagy késedelmes teljesítése esetén díjakat fizetnek. A díjak összege esetenként nem lehet magasabb a költségvetési törvényben az adott évre megállapított hallgatói normatíva 3%-ánál.

Az állami felsőoktatási intézmények külön jogszabályban, valamint e rendeletben szabályozott díjakon felül egyéb szolgáltatásokért, amelyek nem kapcsolódnak a képesítési követelményekben, illetve a tantervekben foglalt tanulmányi kötelezettségek teljesítéséhez, a

hallgatói önkormányzat egyetértésével, más díjakat is megállapíthatnak. E díjak megfizetésére a hallgató csak a szolgáltatás igénybevétele esetén kötelezhető.

5. Támogatási lehetőségek

5.1. Az Oktatásért Közalapítvány

2005 őszén új közalapítvány jött létre Oktatásért Közalapítvány névvel, mely magába olvasztja többek között az Esélyt a Tanulásra Közalapítványt és a Bursa Hungarica Közalapítványt is. Ez a változás a két igen fontos hallgatói ösztöndíjrendszer létét nem érinti. Ezeket az ösztöndíjakat az alábbiakban mutatjuk be.

5.1.1. Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszer

A Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjrendszer célja az esélyteremtés érdekében a hátrányos helyzetű, szociálisan rászoruló fiatalok felsőoktatásban való részvételének támogatása. Az ösztöndíjat a felsőoktatásban tanuló hallgatók, illetve a felsőoktatási intézményben továbbtanulni szándékozó középiskolai diákok pályázhatják meg, amennyiben eleget tesznek a pályázati kiírásban foglalt feltételeknek.

A felsőoktatásban tanuló hallgatók a Bursa Hungarica Felsőoktatási Önkormányzati Ösztöndíjra a települési önkormányzatnál pályázhatnak. Ösztöndíj időtartama 10 hónap, s elbírálása kizárólag a szociális rászorultság alapján, a pályázó tanulmányi eredményétől függetlenül történik. Az ösztöndíj újra pályázható.

Felsőoktatási tanulmányokat kezdeni kívánó fiatalok közül mindazok megpályázhatják az ösztöndíjat, akik a 2005/2006. tanévben utolsó évesek a középiskolában, vagyis érettségi előtt állnak, illetve a felsőfokú diplomával nem rendelkező, felsőoktatási intézménybe felvételt még nem nyert érettségizettek, akik 2006-ban először nyernek felvételt felsőoktatási intézménybe. Ösztöndíj időtartama 3x10 hónap. Az ösztöndíj elbírálása kizárólag a szociális rászorultság alapján, a pályázó tanulmányi eredményétől függetlenül történik.

Elérhetőség, bővebb információ:

OM Alapkezelő Igazgatóság Felsőoktatási Pályázati Osztály
1244 Bp. Pf. 920
Tel.: (1) 301-3266; (1) 301-3268
Fax: (1) 301-3220
E-mail: bursa@bursa.hu
Internet: <http://www.bursa.hu>

5.1.2. Esélyt a Tanulásra Közalapítvány pályázatai

A támogatás célja az esélyegyenlőség biztosítása azon hallgatóknak, akik rossz anyagi körülményeik, illetve fogyatékoságuk miatt nehezebben vagy egyáltalán nem tudnák folytatni tanulmányaikat államilag finanszírozott képzésen, nappali tagozaton. Az ösztöndíjat államilag finanszírozott, nappali képzésen tanuló vagy tanulmányait megkezdő hallgatók pályázhatják meg.

Az Esélyt a Tanulásra Közalapítvány minden évben két pályázatot hirdet: tavasszal a középiskola utolsó félévében tanuló diákoknak, ősszel pedig a felsőoktatási intézmények hallgatóinak. A támogatást tanévenként meghirdetett pályázat alapján a szorgalmi időszak tíz hónapjára lehet elnyerni.

A támogatás havi összege nem lehet alacsonyabb, mint a mindenkori kötelező legkisebb munkabér 15%-a, és nem lehet több annak 100%-ánál. (A jelenleg érvényes szabályok szerint tehát a támogatás mértéke 8.550 Ft és 57.000 Ft között lehet.) A támogatás hallgatónkénti konkrét összegéről — a rendelkezésre álló keretösszeg erejéig — a Kuratórium dönt.

Elérhetőség, bővebb információ:

Esélyt a Tanulásra Közalapítvány
1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 19-21.
Tel. : (36-1) 343-48-00/ 323, 326
Fax: 422-06-76, 422-06-77.
E-mail: titkar@esely.ph.hu
Honlap: <http://www.prof.iif.hu/esely>

5.2. Hallgatói hitelrendszer, diákhitel

A diákhitel rendszer célja, hogy a hallgatóknak a felsőoktatáshoz való hozzáférés esélyének növelése, a megélhetési és a tanulási feltételek javítása érdekében hitelt biztosítson tanulmányaik folytatásához.

A felvehető hallgatói hitel maximális összege a 2005/2006. tanévtől havi 30.000,- Ft.

A hallgatói hitelt havonta vagy tanulmányi félévenként egy összegben veheti fel a hallgató.

Diákhitel igénylésére azok a beiratkozott hallgatók jogosultak, akik a felsőoktatási törvény által meghatározott képzési formákban, államilag finanszírozott vagy költségtérítéses nappali, levelező, esti, illetve távoktatás keretében folytatják tanulmányaikat, magyar állampolgársággal rendelkeznek, és a hitel igénylésekor nem töltötték még be a 35. életévüket.

Elérhetőség, bővebb információ:

Diákhitel Központ Rt.
Postacím: 1245 Budapest, Pf.:1003.
Telefonos ügyfélszolgálat: 06-40-24-00-24 (helyi tarifával hívható automata információs vonal), munkanapokon telefonon történő ügyintézés: reggel 8-tól este 18.00-ig.
Személyes ügyfélszolgálat: Budapest, II. kerület Csalogány u. 9-11.
Félfogadás: hétfő-csütörtök 8.00-16.00 óra
péntek 8.00-12.00 óra között.
Fax: (06-1) 224-96-71
E-mail: info@diakhitel.hu
Honlap: www.diakhitel.hu

5.3. A Magyar Ösztöndíj Bizottság (MÖB)

A MÖB feladata a kétoldalú államközi egyezmények, illetve munkatervek által biztosított államközi ösztöndíjakra, a külföldi magyar intézetekbe irányuló ösztöndíjakra, valamint a Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjra érkező pályázatok elbírálása. Az ösztöndíjakat a Magyar Ösztöndíj Bizottság döntése alapján az oktatási miniszter adományozza.

A Magyar Ösztöndíj Bizottság számos pályázati lehetőséget kínál a hallgatók, diplomások, oktatók, kutatók, tudományos szakemberek, művészek, PhD hallgatók számára, szinte valamennyi tudományágban.

Az alábbi tevékenységekre lehet pályázni:

- Egyetemi, főiskolai tanulmányok (rövid és hosszú tanulmányút, nyári egyetem), posztgraduális tanulmányok, kutatás, tudományos munka, kutatócsere, tapasztalatcsere, alkotómunka, szakmai gyakorlat, intézményi együttműködés előkészítése.
- Egyes országokba teljes egyetemi alap-, elsősorban nyelvszakosoknak rész- és doktori képzés.

Elérhetőség, bővebb információ:

MÖB Iroda

1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 19-21.

Tel.: (1) 422-0678; (1) 384-9009; (1) 251-2551

Fax: (1) 343-6489

E-mail: info@scholarship.hu

Honlap: <http://www.scholarship.hu/>

5.4. Hallgatóként Európában

Kipróbálnád magad új, nemzetközi környezetben? Szeretnéd a tanulmányaid egy részét külföldön végezni? Bővítenéd a szakmai tapasztalataidat, fejlesztenéd a nyelvtudásod? Ehhez nyújtanak segítséget a Tempus Közalapítvány által koordinált programok:

- Európa 30 országába
 - Erasmus ösztöndíjak
 - Leonardo da Vinci szakmai gyakorlatok
 - Nyelvtanár-asszisztensi ösztöndíjak
- A közép-európai országokba
 - CEEPUS ösztöndíjak
- A világ bármely országába
 - Erasmus Mundus ösztöndíjak

Milyen tevékenységre pályázhatsz?

- Félév-áthallgatás, szakdolgozat készítése, nyári egyetem, posztgraduális képzés (Erasmus, CEEPUS, Erasmus Mundus)
- Szakmai gyakorlat egy külföldi vállalatnál (Leonardo da Vinci)
- Tanítási gyakorlat (Socrates/Comenius)

A programokról és pályázati lehetőségekről általános információt találsz a Tempus Közalapítvány honlapján a hallgatóknak szóló oldalakon, ugyanitt a fórumon pedig megbeszélheted volt és leendő ösztöndíjasokkal a tapasztalatokat, gyakorlati tudnivalókat.

Elérhetőség, bővebb információ:

Tempus Közalapítvány

Infóvonal: 237 1320

E-mail: info@tpf.hu

Internet: www.tka.hu

6. Hasznos linkek

Bolognai Folyamat:

- <http://www.om.hu/main.php?folderID=601>
- <http://www.bologna-bergen2005.no>
- <http://www.dfes.gov.uk/bologna>

Pályázati lehetőségek:

- <http://www.eduport.hu>
- <http://palyazatiras.lap.hu>
- <http://www.palyazat.lap.hu>
- <http://www.tpf.iif.hu>
- <http://www.forrasportal.hu>
- <http://www.penzforras.hu>
- <http://www.pafi.hu>
- <http://www.sansz.org>
- <http://www.mobilitas.hu>
- http://www.europa.eu.int/youth/index_hu.html
- <http://www.fundersonline.org>
- <http://www.kfki.hu/opportunities>
- <http://www.scholarship.hu>

Felsőoktatási felvétellel kapcsolatos információk:

- <http://www.felvi.hu>
- <http://www.om.hu>

Oklevélmelléklet Magyarországon

<http://www.om.hu/ds>

További információ a képzésekkel kapcsolatban:

Országos Felsőoktatási Információs Központ: info@felvi.hu

7. Mellékletek

1. sz. Melléklet: A magyar nyelvű oklevélmelléklet szerkezete

1. AZ OKLEVÉL MEGSZERZŐJÉNEK ADATAI

- 1.1. Vezetéknév:
- 1.2. Utónév:
- 1.3. Születési idő (év/hó/nap):
- 1.4. Hallgatói azonosító szám vagy azonosító kód (ha van ilyen):

2. AZ OKLEVÉL ADATAI

- 2.1. A szakképzettség megnevezése és a vele járó cím (ha van ilyen):
- 2.2. Az oklevél megszerzése érdekében végzett fő szak/szakok:
- 2.3. Az oklevelet kibocsátó intézmény neve és jogállása:
- 2.4. A képzést végző intézmény neve és jogállása:
- 2.5. A képzés nyelve:

3. A KÉPZÉS SZINTJÉNEK ADATAI

- 3.1. A képzés szintje:
- 3.2. A képzés jogszabályban meghatározott hivatalos képzési ideje:
- 3.3. A képzésbe való bejutás feltételei:

4. A KÉPZÉS TARTALMÁRA ÉS AZ ELÉRT EREDMÉNYEKRE VONATKOZÓ ADATOK

- 4.1. A képzés módja:
- 4.2. A képzési program követelményei:
 - 4.2.1. A szak képesítési követelményeire vonatkozó jogszabály száma:
 - 4.2.2. A képzési cél:
 - 4.2.3. A megszerzendő kreditérték:
 - 4.2.4. A szakmai gyakorlat jellege, hossza, kreditértéke:
 - 4.2.5. Az ismeretek ellenőrzésének rendszere:
- 4.3. Az egyes tantárgyak/éremjegyek/kreditpontok (ha vannak):
- 4.4. Az értékelés rendszere:
- 4.5. Az oklevél minősítése (ha van):

5. AZ OKLEVÉLLEL JÁRÓ JOGOSULTSÁGOK

- 5.1. Jogosultságok a továbbtanulásra:
- 5.2. Szakmai jogosultságok (ha vannak):

6. TOVÁBBI INFORMÁCIÓK

- 6.1. További információk
 - 6.1.1 Egyéni információk
 - 6.1.2 Intézményi információk
- 6.2. Egyéb hasznos információk forrásának megjelölése

7. A MELLÉKLET HITELESÍTÉSE

- 7.1. Dátum:
- 7.2. Név és aláírás:
- 7.3. Az aláíró beosztása:
- 7.4. A felsőoktatási intézmény hivatalos bélyegzője:

8. A NEMZETI FELSZŐOKTATÁSI RENDSZER LEÍRÁSA

2. sz. Melléklet⁸: A ciklusokra bontott, osztott képzés és az egységes osztatlan képzés tervezett mesterképzési szakjai

képzési terület	alapképzés szak	mesterképzési szak	osztatlan egységes mesterfokozatot nyújtó szak	
agrár			állatorvosi	
	földmérő és földrendező mérnöki	földmérő és földrendező mérnöki		
	mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészmérnöki	mezőgazdasági és élelmiszeripari gépészmérnöki		
	tájrendező és kertépítő mérnöki	tájépítész mérnöki		
	erdőmérnöki	erdőmérnöki		
	gazdasági és vidékfejlesztési agrármérnöki	gazdasági agrármérnöki vidékfejlesztési agrármérnöki		
	élelmiszermérnöki		élelmiszermérnöki	
			élelmiszer- minőségbiztosítási és -biztonsági mérnöki	
			élelmiszer biotechnológus mérnöki	
	kertészmérnöki		kertészettudományi mérnöki	
			szőlészeti- és borászati mérnöki	
			dísznövény- és zöldfelület-tudományi mérnöki	
	környezetgazdálkodási agrármérnöki	környezetgazdálkodási agrármérnöki		
	mezőgazdasági mérnöki		mezőgazdasági biotechnológus mérnöki	
			agrármérnöki	
			mezőgazdasági vízgazdálkodási	
	állattenyésztő mérnöki		állattenyésztő mérnöki	
			takarmányozási-takarmánybiztonsági mérnöki	
növénytermesztő mérnöki		növényvédelmi mérnöki		
		növénytermesztő mérnöki		
természetvédelmi mérnöki	természetvédelmi mérnöki			
vadgazda mérnöki	vadgazda mérnöki			
bölcseztudomány	magyar	magyar nyelv és irodalom		
		kora újkori irodalom		
		klasszikus magyar irodalom		
		modern magyar irodalom		
		kortárs irodalom és kreatív írás		
		színháztörténet		
		finnugor		
		középkor kutatás		
		reneszánsz tanulmányok		
		irodalomelmélet		
		nyelvtudomány (elméleti és alkalmazott nyelvészet, ügyvitel)		

⁸ E táblázathoz ld. a 2.2. fejezetben foglaltakat.

történelem	történelem	
	régészet	
	levéltár	
	új és jelenkori történeti muzeológia	
néprajz	néprajz	
	folklorisztika	
	néprajz muzeológus	
anglisztika	angol nyelv és irodalom	
	amerikanisztika	
germanisztika	német (nemzetiségi német, néderlandisztika, skandinavisztika)	
romanisztika	francia	
	olasz	
	portugál	
	román (román nemzetiségi)	
	spanyol	
	frankofón irodalom és művelődéstörténet	
	újlatin nyelvészet	
	iberisztika	
	latin-amerikai nyelv és kultúra	
romológia szlavisztika	romológia	
	bolgár	
	cseh	
	horvát (horvát nemzetiségi)	
	lengyel	
	orosz	
	szerb (szerb nemzetiségi)	
	szlovák (szlovák nemzetiségi)	
	szlovén (szlovén nemzetiségi)	
keleti nyelvek és kultúrák keleti nyelvek és kultúrák	ukrán (ukrán nemzetiségi)	
	altajisztika	
	arab	
	judaisztika	
	indológia	
	szanszkrit	
	hindi	
	iranisztika	
	japán	
	kínai	
	koreai	
	mongol	
	tibeti	
	újjörög	
	vietnámi	
	kelet-ázsiai műveltség	
	általános turkológia	
	oszmán történelem	
	iszlám tanulmányok	
	buddhista vallástörténet és filozófia	
ókori nyelvek és kultúrák	latin	
	ógörög	
	asszirológia	
	egyiptológia	

		klasszika filológia	
		bizantinológia	
	andragógia	felőttképzési módszertani szakértő (andragus)	
		humán szervező	
		művelődési menedzser	
		pályatervezési tanácsadó	
	pedagógia	pedagógia	
	pszichológia	klinikai és egészségpszichológiai szakirány	
		pszichológia	
	szabad bölcsészet	művészettörténet	
		filozófia	
		esztétika	
		etika	
		vallástudomány	
		filmelmélet és filmtörténet	
társadalomtudományi	nemzetközi tanulmányok	nemzetközi tanulmányok	
		Európa tanulmányok	
		regionális tanulmányok	
		politikatudomány	
	politológia	politológia	
		Európa-politika	
	szociális munka	szociális munka	
		szociálpolitika	
	szociálpedagógia	szociálpedagógia	
	informatikus könyvtáros	könyvtáros	
	kommunikáció és médiatudomány	kommunikáció és médiatudomány	
	kulturális antropológia	kulturális antropológia	
	szociológia	szociológia	
	társadalmi tanulmányok	emberi jogi	
		kisebbségpolitika	
		társadalmi-nem kutató és esélyegyenlőségi szakpolitikus	
		devianciakutató és szakpolitikus	
		szociálpszichológia	
		európai fejlesztéspolitika	
		politikai szakértő	
		társadalomtudományi statisztika	
		településtudományi és humánökológiai	
		urbanisztika	
informatika	gazdaságinformatikus	gazdaságinformatikus	
	mérnök-informatikus	mérnök-informatikus	
		egészségügyi mérnök-informatikus	
	programtervező informatikus	programtervező informatikus	
jogi és igazgatási			jogász
	bűnügyi igazgatási	rendészeti szakértő	
	igazgatásszervező	közigazgatási szakértő	
	igazságügyi igazgatási		

	munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatási	munkaügyi és társadalombiztosítási igazgatási szakértő		
	nemzetközi igazgatási	nemzetközi igazgatási szakértő		
	rendészeti igazgatási	rendészeti szakértő		
nemzetvédelmi és katonai	katonai gazdálkodás védelmi igazgatási	katonai logisztikai védelmi igazgatási		
	biztonság- és védelempolitikai	biztonság- és védelempolitikai		
	nemzetbiztonsági	nemzetbiztonsági		
	katonai vezetői	katonai vezetői		
	büntetés-végrehajtási nevelő	büntetés-végrehajtási nevelésirányító		
	határrendészeti és -védelmi vezetői	határrendészeti és -védelmi vezetői		
	gazdaságtudományok	alkalmazott közgazdaságtan	közgazdasági elemző	
gazdaságelemzés		gazdaságmatematikai elemző		
közszolgálati			közgazdálkodási igazgatási szakértő	
			környezetgazda	
gazdálkodási és menedzsment			logisztikai és termelés-menedzsment	
			vezetés-szervezés	
			innováció-menedzsment	
			nemzetközi stratégiai menedzsment	
kereskedelem és marketing			marketing és értékesítés	
			marketing és PR	
			üzleti kommunikáció	
			vállalati stratégia	
			menedzsment	
			logisztikai menedzsment	
			nemzetközi marketing	
emberi erőforrások			emberierőforrás-gazdaságtan és -politikák	
			nemzetközi emberi erőforrás-menedzsment	
			emberi erőforrás-gazdálkodás	
			nemzetközi üzleti kommunikáció	
			stratégiai és üzletviteli menedzsment	
nemzetközi gazdálkodás			európai integrációs tanulmányok	
			nemzetközi gazdasági elemzések	
			nemzetközi marketing	
			teljeskörű minőségirányítás (TQM)	
			nemzetközi turizmus	
pénzügyi és számvitel			globális fejlődés-regionális integráció	
			pénzügy és számvitel	
turizmus-vendéglátás		vállalati számvitel		
		turizmus menedzsment		

		szállodai és vendéglátó menedzsment	
		turizmus irányítása és fejlesztése	
		termelés- és szolgáltatásmenedzsment	
		gasztronómiai menedzsment	
műszaki	anyagmérnöki	anyagmérnöki	
		kohómérnöki	
		fizikus mérnöki	
	faipari mérnöki	faipari mérnöki	
	könnyűipari mérnöki	könnyűipari mérnöki	
	biomérnöki	ipari és környezetvédelmi biomérnöki	
		élelmiszerminősítő és egészségvédő biomérnöki	
	környezetmérnöki	környezetmérnöki	
	vegyésmérnöki	vegyésmérnöki	
		gyógyszermérnöki	
		műanyag- és száltechnológiai	
	építőmérnöki	szerkezet-építő mérnöki	
		infrastruktúra-építő mérnök	
		földmérő és térinformatikai mérnöki	
	műszaki földtudományi	bánya és geotechnikai mérnöki	
		olaj és gázmérnöki	
		hidrogeológus mérnöki	
		előkészítéstechnikai mérnöki	
		földtudományi mérnöki	
	építész	építész	
	ipari termék és formatervezői	fa- és bútorigipari terméktervező	
		terméktervező mérnök	
	gépészmérnök	gépészmérnöki	
	közlekedésmérnöki	közlekedésmérnöki	
		járműmérnöki	
		logisztikai mérnöki	
mechatronikai mérnöki	mechatronikai mérnök		
had-és biztonságtechnikai mérnöki	biztonságtechnikai mérnöki		
	katasztrófavédelmi mérnöki		
	katonai logisztikai védelmi infokommunikációs rendszerszervező		
villamosmérnöki	villamosmérnöki		
	egészségügyi mérnök		
orvos- és egészségtudomány			orvos
			fogorvos
			gyógyszerész
	ápolás és betegellátás (pl. ápoló, dietetikus, gyógytornász, mentőtiszt szakirányokkal)	egészségtudományi ápoló	
	egészségügyi gondozás és prevenció (pl. népegészségügyi ellenőr és védőnő szakirányokkal)	védőnő népegészségügyi	

	egészségügyi szervező (pl. egészségbiztosítás, egészségügyi ügyvitelszervező, egészségturizmus- szervező szakirányokkal)	egészségügyi szervező egészségügyi menedzser	
	orvosi laboratóriumi és képalkotó diagnosztikai analitikus (orvosdiagnosztikai analitikus, képalkotó diagnosztika, orvosi kutató laboratóriumi analitikus, optometria szakirányokkal)	klinikai diagnosztika	
pedagógusképzés	tanító (nemzetiségi szakirányokkal)	pedagógia	
	óvodapedagógus (nemzetiségi szakirányokkal)		
	konduktor (óvodapedagógus, tanító szakirányokkal)		
	gyógypedagógus	gyógypedagógus	
sporttudomány	testnevelő-edző	szakedző	
	sportmenedzser	sportszakmenedzser	
	rekreáció-, életmód- és egészségfejlesztés	rekreációs szervező	
	humánkineziológia	humánkineziológia	
természettudomány	biológia	molekuláris biológia- biotechnológia	
		sejt- és fejlődésbiológia	
		zoológia	
		neurobiológia	
		bioinformatika	
		növénybiológia	
		növénybiológia és szupraindividuális biológia	
	fizika	fizikus	
		informatikus fizikus	
		meteorológus	
		geofizikus	
		csillagász	
		biofizikus	
		mérnök-fizikus	
	kémia	vegyész	
		informatikus vegyész	
		klinikai kémikus	
	földrajz	geográfus	
		területfejlesztő	
		térképész	
		geoinformatikus	
		tájélemző	
	földtudományi	geológus	
		geofizikus	
		térképész és geoinformatikus	
		környezettudományi	
	környezettan	környezetkutató	

		technika	
	matematika	matematikus	
		alkalmazott matematikus	

Az egyes művészeti ágak osztott képzésben tervezett alap- és mesterképzési szakjai

Képzési terület	Alapképzési szak	Mesterképzési szak	Osztatlan, egységes mesterfokozatot nyújtó szak
művészet (iparművészeti ág)	építőművészet	építőművészet	
	kerámiatervező	kerámiatervező-művész	
	üvegtervező	üvegtervező-művész	
	fémműves	fémműves formatervező művész	
	formatervező	ipari formatervező művész termék formatervező művész	
	textiltervező (szövő, kötő, nyomó, ruha, öltözékkiegészítés szakirányokkal)	öltözéktervező művész textiltervező művész	
	tervezőgrafika	tervező grafikus művész	
	fotográfia	fotográfus tervező művész	
	alkalmazott látványtervező	látványtervező művész	
	design- és művészetelmélet	design- és művészetelmélet designmanager	
		iparművész manager	
művészet (képzőművészeti ág)			festőművész szobrászművész grafikusművész restaurátorművész intermedia-művész
	képzőművészet elmélet	képzőművészet elmélet képzőművész menedzser	
művészet (színházművészeti ág)			színművész (báb és zenés színesz szakirányokkal) színházrendező (zenés színházrendező szakiránnyal) színházi koreográfus színházi dramaturg
		színházi és filmművészeti menedzser (színház és film szakirányokkal)	
művészet (film- és videóművészeti ág)	mozgóképfilm	film- és televízió rendező művész	
	kameraman	film- és televízió operatőr művész	
	gyártásszervező	film- és televízió producer művész	
	televíziós műsorvezető, műsorrendező	televíziós műsorvezető, műsorrendező művész	
	animációs tervező	animáció rendezőművész	
			filmdramaturg filmművészeti menedzser

művészet (zeneművészeti ág)		klasszikus hangszerművész (fuvola, oboa, klarinét, fagott, kürt, trombita, harsona, tuba, ütőhangszerek, hegedű, mélyhegedű, gordonka, gordon, hárfa, gitár, lant, cimbalom, zongora, zongorakísérő-korrepetítor, orgona, harmonika szakirányokkal)		
	előadóművészet (klasszikus hangszer, jazz hangszer, klasszikus ének, jazzének, zenekar- és kórusvezetés, egyházzene, népzene szakirányokkal)		régi-zene hangszerművész (csembaló, bakokk hegedű, viola da gamba, barokk gordonka, blockflöte, barokk fuvola, barokk oboa, barokk fagott, cornetto, natúrtrombita, natúrkürt, barokk harsona, lant szakirányokkal)	
			jazzhangszer-művész (jazz-zongora, jazzbőgő, jazzgitár, jazzbasszusgitár, jazztrombita, jazzharsona, jazzsaxofon, jazzdob szakirányokkal)	
			klasszikus énekművész (operaének és egyéb színpadi énekes szakirányokkal)	
			régi-zene énekművész	
			jazzének-művész	
			zenekari karmester (zenekari karmester, fúvós zenekari karnagy szakirányokkal)	
			kóruskarnagy	
			egyházzene-művész (egyházzene-organaművész, egyházzene-kóruskarnagy)	
	alkotóművészet és muzikológia (zeneszerzés, jazz-zeneszerzés, muzikológia, zeneelmélet szakirányokkal)		zeneszerző	
		jazz-zeneszerző		
		muzikológus		
		zeneteoretikus		
		zeneművészeti színrevitel (zenei rendező, zenés színpadi rendező, zenei menedzser, zenei hangmester szakirányokkal)		
művészet (táncművészeti ág)	táncművész (klasszikus balett, néptánc, moderntánc, kortárstánc, színházi tánc szakirányokkal)	klasszikus balett művész		
		néptáncművész		
		moderntáncművész		
		kortárstáncművész		
		színházi táncművész		
koreográfus	koreográfus (klasszikus balett, néptánc, moderntánc, kortárstánc, színházi tánc szakirányokkal)			
	táncművészeti szakíró			
művészet (multimédia ág)	média design	médiatervező művész		
		média látványtervező művész		
	multimédia programszerkesztő	multimédia programszerkesztő, programrendező művész		
		médiamenedzser		